

PORTRETY BOTANIKÓW POLSKICH • PORTRAITS OF POLISH BOTANISTS

Wanda WRÓBEL-STERMIŃSKA (1911–1983) – ekolog, morfolog i historyk botaniki, długoletni adiunkt Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek m.in. Polskiego Towarzystwa Botanicznego, Redaktor *Biuletynu Ogrodów Botanicznych*.

Zdjęcie wykonane podczas drugiej wojny światowej; ze zbiorów Muzeum Botanicznego i Pracowni Historii Botaniki im. J. Dyakowskiej, Ogród Botaniczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Opracował: Piotr KÖHLER

Henryk BŁASZCZYK (1911–1984) – botanik, akwarysta, rysownik, długoletni asystent Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, członek m.in. Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

Portret (71 × 95) cm, olej pędzla Zbigniewa Kowalewskiego; ze zbiorów żony – mgr Zdzisławy Wiśniewskiej.

Opracował: Piotr KÖHLER

ROZSTANIA • OBITUARIES

DR WIESŁAWA WIKTORIA KRZACZEK
(7 XI 1936 – 12 XII 1994)

Wiesława Wiktorja Krzaczek, z domu Maciejewska, urodziła się 7 listopada 1936 r. w Poznaniu. Po stracie matki podczas bombardowania w 1939 r., wraz z ojcem przeniosła się do Lublina. Tu ukończyła szkołę podstawową, a następnie w II Państwowej Żeńskiej Szkole Ogólnokształcącej St. Licealnego w 1954 r. uzyskała maturę. W tym też roku rozpoczęła studia na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Na studiach specjalizowała się w botanice. Rozprawę magisterską p.t. *Róże Lubelszczyzny* wykonała pod kierunkiem prof. dr hab. Józefa Motyki. Pracę i egzamin magisterski oceniono na bardzo dobrze i 4 grudnia 1959 r. uzyskała dyplom magistra botaniki.

Pracę zawodową rozpoczęła na piątym roku studiów, od 1 XII 1958 w charakterze prowadzącej ćwiczenia w Katedrze Systematyki i Geografii Roślin UMCS. Następnie od 1 stycznia 1960 r. została mianowana na stanowisko asystenta w Ogrodzie Botanicznym, a od 1 X 1963 awansowała na stanowisko starszego asystenta. W grudniu 1967 r. uzyskała sto-

pień doktora nauk przyrodniczych na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi UMCS w Lublinie na podstawie dysertacji p.t. *Rodzaj róży (Rosa L.) na Lubelszczyźnie*. Z dniem 1 X 1969 została powołana na stanowisko adiunkta. Wraz z wydzieleniem Ogródu Botanicznego w samodzielzną jednostkę, została przeniesiona (1 X 1970) do Zakładu Systematyki i Geografii Roślin, gdzie pracowała do 30 IX 1992. Od 1 X 1992, w związku ze zmianą struktury organizacyjnej Instytutu Biologii, została przeniesiona, pomimo trwającej choroby, do nowo utworzonego Zakładu Geobotaniki, gdzie na skutek stanowiska kierownika tegoż zakładu została zmuszona do przejścia na wcześniejszą emeryturę z dniem 1 X 1994 r. Trapiąca nadal nieuleczalną chorobą umarła w dniu 12 XII 1994 r.

Opublikowany dorobek naukowy Wiesławy Krzaczek obejmuje 16 publikacji z zakresu rodologii, florystyki i fitosocjologii. Ponadto współpracowała przy przygotowaniu materiałów do *Atlasu rozmieszczenia drzew i krzewów w Polsce* (występowanie *Rosa micrantha* Sm., *R. agrestis* Sari i *R. caryophyllacea* Bess.). Opracowała rozmieszczenie róż na obszarze Lubelszczyzny do *Atlasu Flory Polski* i do *Flory roślin naczyniowych Lubelszczyzny*. Była inicjatorem badań chemotaksonomicznych rodzaju *Rosa*, które wykazały wyraźną zależność ilościowej zawartości witaminy C w hypancjach róż od badanego taksonu, (zawartość witaminy C w hypancjach jest cechą taksonomiczną). Stwierdziła również chemotaksonomicznie występowanie fenolokwasów w obrębie rodzaju *Rosa* i zaproponowała na tej podstawie jego podział na dwa kompleksy chemiczne. Opracowała biometryczną zmienność liści *Rosa canina* L. i *R. vosagiaca* Desp.

Pozostawiła starannie wykonany zielnik róż z terenu Polski – około 6 000 arkuszy, w tym wiele materiałów niepublikowanych.

W ciągu całego okresu pracy w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin wyróżniała się bardzo dużym zaangażowaniem i sumiennością w prowadzeniu zajęć dydaktycznych ze studentami, na studiach stacjonarnych i zaocznych (ćwiczenia z systematyki roślin, pracownia specjalizacyjna, seminaria). Była promotorem 12 prac magisterskich. Prowadziła także staże naukowe z zakresu rodologii dla pracowników innych ośrodków akademickich.

Oprócz zajęć dydaktycznych była zawsze zaangażowana w sprawy wychowawczo-organizacyjne uczelni. Była przez kilka lat opiekunem studenckich praktyk specjalistycznych, opiekunem poszczególnych lat studiów, członkiem Rady Pedagogicznej Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS. Przez wiele lat

uczestniczyła w rekrutacji na I rok studiów jako sekretarz Komisji Rekrutacyjnej, egzaminator biologii na takie kierunki studiów jak biologia, pedagogika i psychologia oraz jako członek komisji.

W pamięci licznego grona absolwentów biologii UMCS w Lublinie pozostanie zawsze jako osoba pogodna, pełna dużego zaangażowania, życzliwa, posiadająca duży zasób wiedzy botanicznej.

Za wyróżniającą się pracą pedagogiczną otrzymała w 1979 r. Złoty Krzyż Zasługi, a w 1989 r. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski.

Ponadto brała czynny udział w pracy Związku Nauczycielstwa Polskiego, gdzie pełniła różne funkcje na szczeblu uczelni i wydziału. Za tę działalność została w 1987 r. wyróżniona Złotą Odznaką ZNP.

15 grudnia 1994 r. została pochowana na Cmentarzu Rzymo-Katolickim przy ul. Lipowej w Lublinie, żegnana przez rodzinę oraz liczne grono przyjaciół i znajomych.

Tadeusz KRZACZEK

ROCZNICE JUBILEUSZE ANNIVERSARIES, JUBILEES

PRO MEMORIA

• **210 rocznica urodzin Alojzego Estreichera (21 VI 1786–1 VIII 1852)**, przyrodnika, ur., zm. w Krakowie, profesora, rektora UJ, długoletniego dyrektora Ogrodu Botanicznego, zasłużonego dla rozwoju tej placówki, kolekcjonera okazów przyrodniczych, autora zbiorów entomologicznych (ok. 30 tys. okazów), mineralogicznych (ok. 5 tys. okazów) i zielnikowych (ok. 8 tys. okazów), sprzedanych do Gabinetu Zoologicznego Warszawskiego oraz Instytutu Agronomicznego w Marymoncie.

• **115 rocznica urodzin Witolda Szyszko (10 VI 1881–1963)**, przyrodnika, geografa, ur. w Warszawie, zm. w Limie, profesora Uniwersytetu w Limie, podróżnika po Ameryce oraz m.in. Afryce i Wyspach Kanaryjskich, badacza przyrody różnych kontynentów, głównie Ameryki Południowej (doliny Amazonki), autora licznych artykułów i książek opisujących przyrodę wielu regionów klimatycznych, m.in. monografii przyrodniczej Amazonii *La Naturaleza en la América Ecuatorial* (1955), zawierającej obszerne dane o florze i roślinności tego obszaru.

• **20 rocznica śmierci Ewy Śliwińskiej (7 X 1909–25 IV 1976)**, botanika, artysty plastyka, ur. w Kijowie,

zm. w Warszawie, absolwentki Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Warszawskiego oraz Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, kustoszka Muzeum Narodowego w Warszawie, autorki opracowań cytologicznych roślin z rodzaju *Oenothera*, książki *Historia naszych zbóż* (Lwów 1937, 1946) oraz wielu prac plastycznych z zakresu grafiki, planowania przestrzennego i architektury wnętrz.

• **15 rocznica śmierci Karola Kaniewskiego (14 XI 1907–1 V 1981)**, botanika, ur., zm. w Warszawie, profesora SGGW, kierownika Katedry Botaniki Przemysłowej. Prowadził badania nad zjawiskami genetycznymi u pszenicy oraz histogenezą owoców.

Alicja ZEMANEK

50-LECIE PRACY PROF. DR HAB. JANINY JASNOWSKIEJ W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

50th anniversary of Prof. Janina Jasnowska's work in high education

Szczeciński Oddział Polskiego Towarzystwa Botanicznego zorganizował w dniu 29 stycznia 1996 r. miłą uroczystość jubileuszową z okazji mijających pięćdziesięciu lat pracy w szkolnictwie wyższym prof. dr hab. Janiny Jasnowskiej. Od dnia 1 lutego br. prof. J. Jasnowska rozpoczęła „drugie półwiecze”

Fot. 1. Uczestnicy uroczystego zebrania Szczecińskiego Oddziału PTB zorganizowanego z okazji jubileuszu prof. dr hab. Janiny Jasnowskiej

Phot. 1. Participants of ceremonial meeting of the Szczecin Branch of Polish Botanical Society organized on Prof. Janina Jasnowska's jubilee.

swojej pracy zawodowej, kontynuowanej na stanowisku kierownika Katedry Botaniki Akademii Rolniczej w Szczecinie. Należy dodać, że 50-lecie pracy zbiega się z Jubileuszem 70-lecia Pani Profesor.

W zorganizowanej uroczystości uczestniczyło ponad 50 osób – członków PTB i przyjaciół. Spotkanie uświetnił oracją w języku łacińskim prof. dr hab. Stanisław Marek z Uniwersytetu Wrocławskiego, który wygłosił również referat naukowy pt. „Wstępne rozpoznanie karpologiczne profili torfowych na transekcie poprzecznym doliny dolnej Odry”. Są to badania prowadzone we współpracy z zespołem szczecińskim, kierowanym przez prof. J. Jasnowską. 50-lecie pracy przedstawił dr Stefan Markowski. Część towarzyską przy lampce szampana i kawie wypełniły wspomnienia, wzbogacone seriami przeźroczy i fotografii, przywołującymi także pamięć o Mężu Jubilatki śp. prof. Mieczysławie Jasnowskim.

Prof. Janina Jasnowska zatrudniona jest w szkolenictwie wyższym od 1 lutego 1946 r. Do pracy zaangażowana została jako studentka, na stanowisko asystenta demonstratora, niemal równocześnie z przyję-

ciem na studia na Uniwersytecie i Politechnice we Wrocławiu. Tu, w Katedrze Botaniki Wydziału Rolniczego pod kierunkiem swojego Mistrza, profesora Stanisława Tołpy, przechodziła w ciągu 10 lat kolejne szczeble awansu zawodowego aż do stanowiska adiunkta. W 1955 r., razem z Mężem, Mieczysławem Jasnowskim, przeniosiła się do Szczecina, kontynuując pracę w Katedrze Botaniki kierowanej przez profesora Stefana Kownasa, w nowo utworzonej Wyższej Szkole Rolniczej, obecnej Akademii Rolniczej.

Wszystkie lata pracy Pani Profesor wypełnione były bardzo aktywną działalnością dydaktyczną i naukową. Dorobek naukowy prof. Janiny Jasnowskiej obejmuje ponad 150 publikacji i około 70 ważniejszych opracowań niepublikowanych, wykonanych na potrzeby gospodarki i ochrony przyrody.

Działalność naukowa prof. J. Jasnowskiej dotyczy problematyki geobotanicznej Pomorza Zachodniego, zwłaszcza rozpoznania walorów przyrodniczych terenów, które zachowały cechy naturalności – oraz perspektywicznej oceny ich stanu. Badania geobotanicz-

ne to w pierwszym rzędzie badania szaty roślinnej, rozpoznanie i klasyfikacja zbiorowisk roślinnych oraz rejestrowanie flory roślin naczyniowych i mszaków, z uwzględnieniem charakteru siedlisk. Są one przedmiotem licznych publikowanych i niepublikowanych opracowań. Zgromadzone w ciągu kilkudziesięciu lat dane stanowią znaczący wkład w wiedzę o regionie, dając równocześnie podstawę do porównań stanu aktualnego z przeszłością i do określenia zachodzących zmian, zarówno spontanicznych jak i spowodowanych oddziaływaniem człowieka.

Wyodrębnioną pozycję mają terenowe badania ekosystemów torfowiskowych, prowadzone zespołowo pod kierownictwem prof. Mieczysława Jasnowskiego, którego niezastąpioną partnerką była prof. J. Jasnowska. Współpracowała w badaniach roślinności i stratygrafii złóż torfowych, uczestniczyła w tworzeniu koncepcji syntetycznego przedstawienia torfowisk Polski, poprzez zastosowanie kartoteki selekcyjnej (kiedy nie było jeszcze komputerów) oraz wielotematycznego *Atlasu torfowisk*, którego wzorcowe opracowanie zostało wykonane na przykładzie województwa szczecińskiego.

Prof. J. Jasnowska uczestniczyła też w badaniach ekologicznych wybranych obiektów, w szczególności na torfowiskach nakredowych – "Tchórzyno" (1972), „Kłocie Ostrowickie" (1991), „Dolina Róży" (1993) – z uwzględnieniem sukcesji przebiegających w zbiorowiskach torfotwórczych, których historia jest zapisana w stratygrafii złóż. Podobnie uczestniczyła w badaniach torfowisk dystroficznych, które dały podstawę do oryginalnego ujęcia syntaksonomicznego np. torfowisk kołowych na Pojezierzu Bytowskim (wspólnie z M. Jasnowskim 1981, 1982). Ostatnio prowadzi badania dynamiki rozwojowej zbiorowisk roślinności torfotwórczej w bagiennej dolinie dolnej Odry, wspólnie z zespołem Katedry Botaniki, we współpracy polsko-niemieckiej (wstępne wyniki oddano do druku w 1995 r.).

Zagrożenie torfowisk przez działalność człowieka, jak eksploatacja czy zmiana stosunków wodnych, od dawna stanowiły przedmiot badań J. Jasnowskiej. Problematyki tej dotyczyła rozprawa habilitacyjna pt. *Wpływ zaburzeń warunków wodnych na roślinność torfowiskową Lasów Czarnocińskich* (1968) oraz inne publikacje, np. *Ginące torfowiska wysokie i przejściowe w pasie nadbałtyckim* (1968). Powtórzone badania torfowisk na Pobrzeżu Koszalińskim po ok. 20–25 latach dostarczyły materiałów do publikacji *Konsekwencji melioracji wodnych w świetle badań geobotanicznych* (1995). Badania torfowisk zniszczonych przez eksploatację ujawniają skalę zagrożeń roślinno-

ści torfowisk atlantyckich Ziemi Słupskiej (1995), dorzecza Parsęty (1996), jak i w ogóle torfowisk wysokich drastycznie przekształconych przez odwodnienie.

Dziedzina, którą J. Jasnowska zajmowała się od najwcześniejszych lat, jest ochrona przyrody. Publikacja *Roślinność rezerwatu cisowego w Czarnym Czułchowskim na Pomorzu* (1957) była początkiem badań w rezerwach przyrody, kontynuowanych latami w różnych obiektach. Do najważniejszych osiągnięć w tym zakresie należy dokumentowanie i zgłaszanie obiektów pod ochronę prawną, w tym rezerwatu na rzece Drawie utworzonego w 1974 r., poszerzonego następnie i przekwalifikowanego w 1990 r. na Drawieński Park Narodowy. Decyzje te poprzedzone były wieloletnimi badaniami geobotanicznymi na tym terenie, przedstawionymi w serii publikacji naukowych, a przede wszystkim w monografii *Przyroda projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego* pod red. L. Agapowa i M. Jasnowskiego (1986). J. Jasnowska jest współautorką wszystkich rozdziałów na temat roślinności oraz autorką rozdziału o roli dydaktycznej Drawieńskiego Parku Narodowego.

Na podstawie wniosków i dokumentacji opracowanych przez nią indywidualnie lub we współautorstwie, zostało utworzonych ponad 20 rezerwatów przyrody w województwie szczecińskim, gorzowskim i pilskim, a kilkanaście dalszych czeka na zatwierdzenie, w tym szczegółowo zbadane tak cenne i duże obiekty jak „Dolina Róży" na Ziemi Pilskiej oraz rezerwat „Wilcze Uroczysko-Olszanka" w województwie szczecińskim (1972) – ostatnio zgłoszony do powiększenia (1994).

Prof. J. Jasnowska szeroko popularyzuje wiedzę o ochronie przyrody oraz w różnej formie przybliża piękno i bogactwo przyrody regionu. Jednym z takich działań jest wydanie wraz z Mężem książki z serii *Przyroda Polska* pt. *Pojezierze Zachodniopomorskie* (1983).

Prof. J. Jasnowska aktywnie uczestniczy w rozwiązywaniu problemów ochrony przyrody w szerokim aspekcie, czego przykładem może być publikacja *Ocena aktualnego stanu i projekt racjonalnej sieci rezerwatów przyrody w północnej części województwa gorzowskiego* (wspólnie z M. Jasnowskim, 1981). Również aktywnie współdziałała w tworzeniu polsko-niemieckiego Parku Narodowego Doliny Dolnej Odry, zarówno w zakresie badań, jak i popularyzowania tematu przez publikacje, m.in. *Polsko-niemiecki Park Narodowy Dolina Dolnej Odry jako nowatorska koncepcja międzynarodowego obiektu pod ochroną prawną* (1991) oraz *System obszarów chronionych w dolinie dolnej Odry* (1993).

Jako członek Wojewódzkiej Komisji Ochrony Przyrody w województwie szczecińskim aktywnie zabiega o racjonalny system ochrony rezerwatów, parków krajobrazowych i innych obiektów z zamiarem rozwijania wielkopowierzchniowych chronionych obszarów. Jest inicjatorem stworzenia kompleksowego planu dla województwa i współautorem danych naukowych gromadzonych do czerwonej księgi gatunków zagrożonych w województwie szczecińskim. Ten kierunek działalności naukowej prof. J. Jasnowskiej ma istotne znaczenie praktyczne i dużą wartość społeczną, zwłaszcza w ostatnich latach, gdy sprawy ochrony środowiska nabrały w naszym kraju właściwej wagi.

Prof. J. Jasnowska jest redaktorem, jak również autorem koncepcji książki pt. *Środowisko miasta i rejonu Szczecina – zagrożenia i ochrona* (1993). Jest to zbiorowe dzieło naukowców szczecińskich, w którym został zaprezentowany powojenny dorobek polskich uczonych ośrodka szczecińskiego, stanowiąc kompendium wiedzy o stanie środowiska. Książka obejmuje problemy przyrodnicze, do których należy rozdział autorstwa Pani Profesor pt. „Szata roślinna rejonu Szczecina” oraz problemy: ekologiczne, zoologiczne, urbanistyczne, socjologiczne, zdrowotne i ekonomiczne. Prof. J. Jasnowska zorganizowała tę cenną akcję jako wiceprezes Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego.

Metodyka kształcenia akademickiego w uczelniach rolniczych jest odrębnym nurtem działalności naukowej prof. Janiny Jasnowskiej. Główny akcent metodyczny kładzie na samodzielne studiowanie, jako wiodącą formę w nowoczesnym kształceniu akademickim, gdzie odchodzi się od metod bezpośredniego nauczania. Koncepcje metodyczne, eksperymenty przeprowadzone w procesie kształcenia i ich wyniki oraz badania ankietowe wśród studentów i nauczycieli akademickich z różnych ośrodków, są tematem szeregu publikacji.

W monografii *Zasady doboru i strukturyzacji treści kształcenia w szkole wyższej* (wspólnie z Cz. Maziarzem i K. Denkiem, 1982) J. Jasnowska zastosowała swoje zasady praktycznego programowania kształcenia w uczelni rolniczej.

Praktyczną realizacją założeń metodycznych są pomocnicze publikacje dydaktyczne. Bogatą serię stanowią „Przewodniki metodyczne” dla poszczególnych lat rolniczych studiów zaocznych, wydawnictwa AR Szczecin. Te zbiorowe opracowania, zredagowane przez prof. Janinę Jasnowską według stworzonej przez nią koncepcji, ukazały się po raz pierwszy w latach 1970–1973 jako pięć tomów dla studiów inży-

nierskich i jeden tom dla studiów magisterskich. Od tej pory wydano bardzo dużo wznowień, nowych wydań i różnych serii wydawniczych redagowanych do 1981 r. przez J. Jasnowską, a następnie przez innych już autorów, którzy uznali przewodniki za niezastąpioną pomoc w samodzielnej pracy studenta. Aktualnie w druku są „Przewodniki metodyczne” dla kierunku Ochrona Środowiska. Także inne uczelnie, np. Politechnika Gliwicka, przystosowały tę formę „Przewodnika metodycznego” do własnych potrzeb.

J. Jasnowska jest także autorką skryptów do ćwiczeń terenowych z botaniki (1968, 1969, 1971, 1973), opracowanych na podstawie oryginalnych rozwiązań metodycznych, w toku praktycznych zajęć ze studentami. Służyły one rozwijaniu umiejętności badawczych m.in. w zakresie metod fitosocjologicznych.

Najważniejszymi książkami dydaktycznymi Pani Profesor są podręczniki. Pierwszy w nich *Botanika – podręcznik do samokształcenia w akademiach rolniczych* – opracowany wspólnie z prof. J. Radomskim, (wyd. PWN 1976, do 1989 r. uzyskał 9 wznowień), przy udziale prof. M. Jasnowskiego został poszerzony i w nowej formie ukazał się w 1995 r. Drugi, dwutomowy podręcznik pt. *Atlas do ćwiczeń botanicznych*, wydany we współpracy z prof. A. Pałczyńskim, (PWN, 1993) zrealizowany został w myśl oryginalnej koncepcji metodycznej, polegającej na kierowaniu obserwacjami i analizą szczegółów w naturze, wspomaganymi dodatkowo obrazem fotograficznym i rysunkiem pomocniczym, jak i całym szeregiem środków do samokontroli i samokorekty. Badania ankietowe, przeprowadzone wśród studentów nad przydatnością podręczników, jak i przewodników metodycznych, potwierdziły ich wysokie walory metodyczne.

Prof. J. Jasnowska, wnosząc do wiedzy pedagogicznej określony wkład teoretyczny, doskonalili jednocześnie w sposób praktyczny proces kształcenia, stosując i sprawdzając w swojej pracy dydaktycznej ze studentami wypracowane założenia i zasady. Realizuje kształcenie w zakresie botaniki na studiach stacjonarnych i zaocznych na różnych kierunkach studiów oraz w zakresie ochrony przyrody na kierunku Ochrona Środowiska. Wykłady z obudową audiowizualną, nowe formy kształcenia, modernizacja programów, to główne cechy Jej pracy dydaktycznej.

J. Jasnowska uczestniczyła w kreowaniu kształcenia telewizyjnego w Telewizyjnym Technikum Rolniczym, realizując przez kilkanaście lat (do stanu wojennego) wzorcowe lekcje telewizyjne z biologii. Jest konsultantem naukowym filmów przyrodniczych w technice video m.in. „Na ratunek Bałtykowi – na ratunek sobie” (zrealizowanego w związku z sesją pre-

mierów w Roneby w Norwegii, 1990), filmu „Dolina dolnej Odry” (1994) – na temat polsko-niemieckiego parku przygranicznego – w wersji polskiej i niemieckojęzycznej, jak i mniejszych etiud telewizyjnych w serii „Skarby przyrody”.

Prof. J. Jasnowska bierze czynny udział w życiu uczelni. Przez kilkanaście lat, jako prodziekan, owocnie kierowała studiami zaocznymi. Od lat osiemdziesiątych stale wybierana do Senatu Uczelni aktywnie działała w wielu komisjach senackich. Poza uczelnią jest: przewodniczącą Szczecińskiego Oddziału PTB i członkiem Zarządu Głównego, V-ce prezesem Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego, członkiem Komitetu Botanicznego PAN, członkiem Wojewódzkiej Komisji Ochrony Przyrody w Szczecinie, członkiem Rady Naukowej (Prezydium) Drawieńskiego Parku Narodowego, członkiem polsko-niemieckiej Rady Naukowej Międzynarodowego Parku Doliny Dolnej Odry.

Prof. J. Jasnowska z dużym poczuciem odpowiedzialności za każde działanie, jak i pełnym przekonaniem o społecznej wartości pracy nauczyciela akademickiego w kształtowaniu polskiej inteligencji, wykonywała swoje obowiązki zawsze z pełnym oddaniem i bezinteresownością. Nie należała do żadnej partii i nie angażowała się w działalność polityczną, z wyjątkiem roku 1989 – okresu przemian, gdy za udział w organizowaniu wolnych wyborów do Senatu i Sejmu otrzymała dyplom honorowy OKP „Solidarność” Regionu Pomorza Szczecińskiego.

Praca i osiągnięcia Profesor Janiny Jasnowskiej zyskiwały duże uznanie w różnych środowiskach, wyrazem czego są liczne odznaczenia rangi państwowej, resortowej i regionalnej oraz dyplomy i nagrody, w tym szereg nagród ministra.

Stefan FRIEDRICH, Stefan MARKOWSKI

SPIS PUBLIKOWANYCH WAŻNIEJSZYCH PRAC NAUKOWYCH PROF. DR HAB. JANINY JASNOWSKIEJ

- [1] JASNOWSKA J. 1956. O pracy ze studentami koreańskimi. *Życie szkoły wyższej* 5: 69–71.
- [2] JASNOWSKA J. 1957. Roślinność rezerwatu cisowego w Czarnym Czułchowskim na Pomorzu. *Przr. Pol. Zach.* 1/2: 47–64.
- [3] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., KWARTA C. 1958. Roślinność torfowiska Smolniki nad Zalewem Szczecińskim. *Przr. Pol. Zach.* 2: 123–138.
- [4] JASNOWSKA J. 1958. Zmiany mikrostruktury drewna z tężni w Ciechocinku pod wpływem solanki. *Rocz. Sekcji Dendrol.* 16: 7–39.
- [5] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1964. Charakterystyka

botaniczna kukurydzy. W: K. RUEBENBAUER (red.), *Kukurydza*. PWRiL, s. 9–28.

- [6] JASNOWSKA J., RADOMSKI J. 1964. Roślinność otwartych zbiorowisk na zachodniej krawędzi dolnej Odry. Cz. 1: Badania florystyczne na zachodniej krawędzi dolnej Odry.
- [7] JASNOWSKA J., RADOMSKI J. 1964. Roślinność otwartych zbiorowisk na zachodniej krawędzi dolnej Odry. Cz. 2. Wykaz flory. *Zesz. Nauk. WSR Szczecin* 17: 85–106.
- [8] JASNOWSKA J., RADOMSKI J. 1964. Roślinność otwartych zbiorowisk na zachodniej krawędzi dolnej Odry. Cz. 3. Charakterystyka fitosocjologiczna muraw kserotermicznych na zachodniej krawędzi dolnej Odry. *Zesz. Nauk. WSR Szczecin* 19, Rol. 1: 69–83.
- [9] JASNOWSKA J. 1966. Próba zastosowania telewizyjnych wykładów w nauczaniu botaniki na studiach dla pracujących. *Studia, Materiały Informacje* 1: 57–60.
- [10] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., MARKOWSKI S. 1968. Ginące torfowiska wysokie i przejściowe w pasie nadbałtyckim Polski. *Ochr. Przr.* 33: 69–124.
- [11] JASNOWSKA J. 1968. Morfogeneza i metoda określania wieku krzewów woskownicy europejskiej *Myrica gale* L. *Zesz. Nauk. WSR Szczecin* 28, Rol. 4: 55–77.
- [12] JASNOWSKA J. 1968. Wpływ zaburzeń warunków wodnych na roślinność torfowiskową w Lasach Czarnocińskich. *Rozprawy WSR Szczecin* 7: 68.
- [13] JASNOWSKA J. 1969. Materiały do ćwiczeń terenowych z botaniki. Szczecin, Skrypty WSR w Szczecinie, ss. 41; (1971 – wyd. 2; 1972 – wyd. 3).
- [14] JASNOWSKA J., RADOMSKI J. 1969. Założenia i koncepcje eksperymentalnego podręcznika z przedmiotów podstawowych na przykładzie botaniki dla studentów studiów zaocznych na wydział rolniczy wyższych szkół rolniczych. *Studia, Materiały, Informacje*. 2(9): 86–112.
- [15] JASNOWSKA J. (red.) 1970. Przewodnik metodyczny dla studentów zaocznych 2 roku Wydziału Rolniczego Wyższej Szkoły Rolniczej w Szczecinie. Skrypty WSR Szczecin, ss. 100.
- [16] JASNOWSKA J. (red.) 1971. Przewodnik metodyczny dla studentów III roku studiów zaocznych Wydz. Roln. Skrypty WSR Szczecin, ss. 105; (1974 – wyd. 2).
- [17] JASNOWSKA J. (red.) 1972. Przewodnik metodyczny dla studentów I roku Studiów Zaocznych Wydziału Rolniczego, Skrypty WSR Szczecin, ss. 143.
- [18] JASNOWSKA J. 1971. Metodyka ćwiczeń terenowych z botaniki dla studentów Wydziału Rolniczego. *Stud. Mater. AR* 3(16): 110–119.
- [19] JASNOWSKA J., GRINN U. 1971. Turzyca ptasie łąпки (*Carex ornithopoda*) na Pomorzu. *Przr. Pol. Zach.* 1/4: 20–31.
- [20] JASNOWSKA J. (red.) 1972. Przewodnik metodyczny dla studentów Studium Zaocznego 4 roku Wydziału Rolniczego. Skrypty WSR w Szczecinie, ss. 126; (1975 – wyd. 2).
- [21] JASNOWSKA J. (red.) 1972. Przewodnik metodyczny

- dla studentów Zaocznych Studiów Uzupełniających – Magisterskich Wydziału Rolniczego. Skrypty WSR w Szczecinie, ss. 104.
- [23] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., KOWALSKI W., MARKOWSKI S., RADOMSKI J. 1972. Warunki siedliskowe i szata roślinna torfowiska nakredowego w rezerwacie Tchórzyno na Pojezierzu Myśliborskim. *Ochr. Przyr.* **37**: 157–323.
- [24] JASNOWSKA J. 1973. Przewodnik metodyczny dla studentów Studium Zaocznego 5 roku Wydziału Rolniczego. Pr. zbior. pod red. J. Jasnowskiej. Skrypty AR w Szczecinie, ss. 99; wyd. 2–1975.
- [25] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1973. Mszarnik wrzoscowy. *Ericetum tetralicis balticum* w projektowanych rezerwach torfowiskowych. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **6**: 54–61.
- [26] JASNOWSKA J. 1973. Najbogatsze na Pomorzu Zachodnim stanowiska storczyka błotnego – *Orchis palustris* Jacq. nad jez. Miedwie i jez. Zaborsko w dolinie rzeki Płoni. *Zesz. Nauk. AR Szczecin* **39**(10): 151–165.
- [27] JASNOWSKA J. 1973. „Wąwóz Kamieniec” – projektowany rezerwat florystyczny w powiecie szczecińskim. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* **4**: 31–37.
- [28] JASNOWSKA J. 1973. Wykorzystanie programów Telewizyjnego Technikum Rolniczego przez kandydatów na Zaoczne Studia Rolnicze w Akademii Rolniczej w Szczecinie. *Stud. Mater. AR* **3**(22): 90–99.
- [29] JASNOWSKA J., 1973. Zaoczne studia uzupełniające na Wydziale Rolniczym WSR w Szczecinie w latach 1965–1972. *Stud. Mater. AR* **1**: 150–160.
- [30] JASNOWSKA J. 1975. Z doświadczeń autorów przy pracy nad nowym modelem podręcznika dydaktycznego. Sesja naukowa „Szkołnictwo wyższe i polityka naukowa w XXX-leciu PRL”. *Życie Szk. Wyż.* **7**(8): 299.
- [31] JASNOWSKA J. 1975. Wykorzystanie w procesie dydaktycznym „Przewodników metodycznych” dla studentów studiów zaocznych Wydziału Rolniczego Akademii Rolniczej w Szczecinie. *Stud. Mater. AR* **1**: 133–151.
- [32] JASNOWSKA J., RADOMSKI J. 1976. Botanika. Podręcznik do samokształcenia dla studiów zaocznych akademii rolniczych. PWN, Warszawa, ss. 444; 1978–1989–8 wydań.
- [33] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., MARKOWSKI S., FRIEDRICH S., KOWALSKI W., WOŁĘJKO T. 1976. A layout of the Western Pomerania peatlands - atlas and synthesis. W: *5th International Peat Congress*. Vol. 4. Congress Report. Poznań, Poland, September. 21–25 1976, Warszawa, Wydawn. Czas. Techn. NOT, s. 245–267.
- [34] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., MARKOWSKI S. 1976. Projekt atlasu i syntezy torfowisk obszaru Pomorza Zachodniego. (Streszczenie). W: *Sprawozdanie z kongresu. Poznań 21–25.IX.1976*. Wydawn. Czas. Techn. NOT s. 147–151. Materiały V Międzynarodowego Kongresu Torfowego.
- [35] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., MARKOWSKI S. 1976. Formy i metody nauczania botaniki z zastosowaniem nowoczesnych środków technicznych. Konferencja metodyczna z przedmiotów podstawowych w akademiach rolniczych – Botanika. Międzyuczelniany Ośrodek Metodyczny Akademii Rolniczych, Warszawa, s. 23–47.
- [36] JASNOWSKA J. 1976. Zagrożone stanowiska storczyka kukawki *Orchis militaris* L. nad jeziorem Będzin na Pojezierzu Myśliborskim. *Zesz. Nauk. AR Szczecin* **53**, Rol. **14**: 85–93.
- [37] JASNOWSKA J. (red.) 1977. Przewodnik metodyczny dla studentów Studium Zaocznego 1. roku Wydziału Rolniczego. Seria nowa AR w Szczecinie, ss. 266; wyd. 2–1883.
- [38] JASNOWSKA J. (red.) 1978. Przewodnik metodyczny dla studentów 2 roku Studiów Zaocznych Wydziału Rolniczego. AR w Szczecinie, ss. 144.
- [39] JASNOWSKA J. (red.) 1978. Przewodnik metodyczny dla studentów 3 roku Studiów Zaocznych Wydziału Rolniczego. AR w Szczecinie, ss. 120.
- [40] JASNOWSKA J. (red.) 1979. Przewodnik metodyczny dla studentów 4 roku Studiów Zaocznych Wydziału Rolniczego. AR w Szczecinie, ss. 168.
- [41] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1977. Storczyki w rezerwacie torfowiskowym „Bagno Chłopiny” na Pojezierzu Myśliborskim. *Zesz. Nauk. AR Szczecin* **61**, Rol. **15**: 163–184.
- [42] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1977. Zagrożone gatunki flory torfowisk. *Chroń. Przyr. Ojcz.* **4**: 4–14.
- [43] JASNOWSKA J. 1977. Czynniki wpływające na rozmiały słoju rocznych drewna sosny na torfowisku wysokim w zespole *Vaccinio uliginosi-Pinetum*. *Rocz. Sekc. Dendr.* **30**: 5–33.
- [44] JASNOWSKA J. (red.) 1977. Informator i przewodnik programowy dla studentów studiów stacjonarno-zaocznych ekonomiki i technologii produkcji rolniczej. Cz. 1. AR w Szczecinie, ss. 76.
- [45] JASNOWSKA J. (red.) 1978. Informator i przewodnik programowy dla studentów studiów stacjonarno-zaocznych ekonomiki i technologii produkcji rolniczej. Cz. 2. AR w Szczecinie, ss. 95.
- [46] JASNOWSKA J. (red.) 1977. Przewodnik metodyczny i informator dla kandydatów. na studia zaoczne Wydziału Rolniczego. AR w Szczecinie, ss. 163.
- [47] JASNOWSKA J. (red.) 1978. Przewodnik metodyczny i informator dla kandydatów na studia zaoczne Wydziału Zootechnicznego. AR w Szczecinie, ss. 123.
- [48] JASNOWSKA J. 1978. Reserve of steppe vegetation in Brodogóry. W: T. W. WOJTERSKI (red.), *Guide to the Polish International Excursion, 1–20 June 1978*. Polish Assembly 1978. Poznań, Wydawn. Nauk. UAM, *Ser. Biologia* **11**: 45.
- [49] JASNOWSKA J. 1978. Xerothermic grassland of Szczecin region. *ibidem*, s. 14–15.
- [50] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1979. *Erica tetralix* L. na Pomorzu. *Fragm. Flor. Geobot.* **25**: 269–279.
- [51] JASNOWSKA J. 1979. Próby tworzenia skorelowanych programów nauczania w Akademii Rolniczej w Szczecinie. W: *Środowiskowa konferencja – Kierunki*

- modernizacji procesu kształcenia w szkole wyższej, s. 47–56, AR w Szczecinie.
- [52] JASNOWSKA J. 1979. Wydział Rolniczy. Studia zaoczne. W: M. KUBASIEWICZ (red.) *Akademia Rolnicza w Szczecinie w latach 1954–1979*. AR w Szczecinie, s. 46–50.
- [53] JASNOWSKA J. 1979. Informator i przewodnik programowy dla studentów studiów stacjonarno-zaocznych ekonomiki i technologii produkcji rolniczej. Studia magisterskie. Pod red. J. Jasnowskiej. AR w w Szczecinie, ss. 65.
- [54] JASNOWSKA J. 1980. Próby tworzenia skorelowanych programów nauczania w Akademii Rolniczej w Szczecinie. W: E. RADECKI (red.), *Usprawnienia procesu dydaktyczno-wychowawczego w szkole wyższej*. Materiały konferencyjne. Politechnika Szczecińska, Uczelniany Ośrodek Nowych Technik Kształcenia, s. 103–112.
- [55] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1981. Kotłowe torfowiska mszarne na Pojezierzu Bytowskim. *Zesz. Nauk. AR Wroc., Rol.* **38**: 13–37.
- [56] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1981. Ocena aktualnego stanu i projekt racjonalnej sieci rezerwatów przyrody w północnej części województwa gorzowskiego. W: L. AGAPOW, B. WIATR. (red.), *Zasoby przyrody województwa gorzowskiego*, Ośr. Bad. i Konsult. TWWP w Gorzowie Wlkp. s. 5–36.
- [57] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1982. Najcenniejsze obiekty w rezerwacie „Rzeka Drawa” objęte ochroną ścisłą. *Chrońmy Przyr.* **4/5**: 5–23.
- [58] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., 1982. Rezerwat krajobrazowo-wodny „Rzeka Drawa” na Pomorzu Zachodnim. *Chrońmy Przyr.* **3**: 5–19.
- [59] JASNOWSKA J. 1982. Problemy doboru i strukturyzacji treści w nowocześniejszych programach studiów rolniczych. W: C. MAZIARZ, K. DENEK, J. JASNOWSKA (red.), *Zasady doboru i strukturyzacji treści kształcenia w szkole wyższej*, IPNPTSzW, PWN, s. 79.
- [60] JASNOWSKA J. 1983. Koncepcja programu studiów kierunku rolniczego według nowych zasad i założeń kształcenia. Studia Materiały Informacje – Międzyuczelniany Ośrodek Metodyczny Akademii Rolniczych. Warszawa, z. 1/34.
- [61] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1983. Pojezierze Zachodniopomorskie. Przyroda Polska. Wiedza Powszechna, Warszawa, ss. 265.
- [62] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1983. Szata roślinna torfowisk mszarnych na Pojezierzu Bytowskim. Cz. 1. Charakterystyka torfowisk i ich rozprzestrzenienie. *Zesz. Nauk. AR Szczecin.* **99, Rol. Ser. Przyrodn.** **30**: 23–36.
- [63] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1983. Cz. 2. Flora torfowisk. *ibidem*, s. 37–47.
- [64] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1983. Cz. 3. Ogólna klasyfikacja fytosocjologiczna zbiorowisk torfowiskowych. *ibidem*, s. 49–57.
- [65] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1983. Cz. 4. Zbiorowiska roślinne ze związku *Rhynchosporion albae* Koch 1926. *ibidem*, s. 59–67.
- [66] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1983. Zbiorowiska roślinne związku *Caricion lasiocarpae* V.d.Bergh ap. Lebr. 49 torfowisk mszarnych na Pojezierzu Bytowskim. *Zesz. Nauk. AR Szczec.* **104, Rol. Ser. Przyrodn.** **32**: 65–80.
- [67] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1983. Roślinność rzędu *Caricetalia fuscae = nigrae* Nordh. 36 emend. Preis. ap. Oberd. 49 torfowisk mszarnych Pojezierza Bytowskiego, *ibidem*, s. 81–88.
- [68] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., 1983. Roślinność mszarnych torfowisk wysokich z rzędu *Sphagnetalia magellanici* Pawł. 28 Moore 68 na Pojezierzu Bytowskim, *ibidem*, s. 89–100.
- [69] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1983. Roślinność klasy *Utricularietea intermedio-minoris* Pietsch 64 torfowisk mszarnych Pojezierza Bytowskiego. *ibidem*, s. 101–112.
- [70] JASNOWSKA J. 1984. Innowacyjny model programu studiów na przykładzie projektu dla kierunku rolniczego, *Konf. Dyd. Międzyucz.* Wyd. AR Szczecin, s. 129–138.
- [71] JASNOWSKA J. 1984. Próba wypracowania nowego programu studiów dla kierunku rolniczego AR w Szczecinie. W: J. BOGUSZ, T. LEWOWICKI, J. ZAKRZEWSKI (red.) *Tendecje zmian programowych w szkołach wyższych*. Instytut Polityki Naukowej, Postępu Technicznego i Szkolnictwa Wyższego, Wyższa Oficerska Szkoła Lotnicza im. Janka Krasickiego, Warszawa, Dęblin, s. 325–346.
- [72] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., 1984. Wartości przyrodnicze szaty roślinnej strefy brzegowej Zalewu Szczecińskiego. W: *Symposium naukowe na temat „Problemy ochrony środowiska strefy przybrzeżnej Pomorza Zachodniego”* (streszczenia referatów), Szczecin, Szczecińskie Towarzystwo Naukowe, s. 22–23.
- [73] JASNOWSKA J. 1985. Innowacje programowe w Akademii Rolniczych wprowadzone w latach 1982–1984. W: T. LEWOWICKI, J. WOJTCZAK, J. ZAKRZEWSKI (red.) *Treści kształcenia w szkole wyższej: zagadnienia teoretyczne i badania empiryczne*. T. 2. Instytut Polityki Naukowej, Postępu Technicznego i Szkolnictwa Wyższego, Zarząd Szkolnictwa Wojskowego, Wyższa Szkoła Oficerska Służb Kwatermistrzowskich im. M. Buczka. Poznań, Warszawa, s. 375–393.
- [74] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., GRINN U., FRIEDRICH S., 1986. Flora projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego i jej osobliwości. W: L. AGAPOW, M. JASNOWSKI (red.), *Przyroda projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego*. Gorzowskie Tow.Naukowe, Gorzów Wlkp., s. 25–67.
- [75] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., FRIEDRICH S. 1986. Roślinność rzeczna, torfowiskowa i źródłiskowa projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego, *ibidem*, s. 69–94.
- [76] JASNOWSKA S., JASNOWSKI M., FRIEDRICH S. 1986. Leśne zbiorowiska roślinne w projektowanym Drawieńskim Parku Narodowym, *ibidem*. s. 95–113.

- [77] JASNOWSKA J. 1986. Funkcje dydaktyczne projektowanego Drawieńskiego Parku Narodowego. *ibidem*. s. 225–233.
- [78] JASNOWSKA J. 1986. Botanika. W: S. DZIENIA (red.) *Przewodnik metodyczny dla studentów Studium Zaocznego I roku Wydziału Rolniczego*, AR w Szczecinie, s. 71–110.
- [79] JASNOWSKA J., RADOMSKI J. 1986. Wskazania metodyczne do studiowania systemem zaocznym w Akademii Rolniczej, *ibidem*, s. 27–69.
- [80] JASNOWSKA J. 1987. Niektóre aspekty metodyki konstruowania programów kształcenia na uczelniach rolniczych. *Studia-Materiały-Informacje, Międzyuczelniany Ośrodek Metodyczny*, Warszawa, 2/39, s. 35.
- [81] JASNOWSKA J., WALECKA A. 1988. Sprawozdanie Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego za 1987 rok – 31 rok działalności Societas Scientiarum Stetinensis, ss. 133.
- [82] JASNOWSKA J., WALECKA A. 1989. Sprawozdanie Szczecińskiego Towarzystwa Naukowego za 1988 rok – 32 rok działalności Societas Scientiarum Stetinensis, ss. 144.
- [83] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1988. Ocena i diagnoza stanu wybranych torfowisk województwa śląskiego. Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego, opracowanie studialne. Ślupsk, ss. 26.
- [84] JASNOWSKA J. 1990. Programy kształcenia studentów na wydziałach rolniczych w opiniach nauczycieli akademickich. Warszawa Wyd. SGGW-AR, ss. 91.
- [85] JASNOWSKA J. 1990. Umiejętności – niedoceniane kryterium przy tworzeniu programów studiów. W: *Unowocześnianie kształcenia praktycznego w uczelniach rolniczych*. Międzyuczelniany Ośrodek Metodyczny Akademii Rolniczych, Warszawa s. 22–34.
- [86] DZIENIA S., JASNOWSKA J. 1991. Przewodnik metodyczny dla studentów zaocznych studiów magisterskich Wydziału Rolniczego. AR Szczecin, ss. 203.
- [87] JASNOWSKA J. 1991. Polsko-niemiecki Park Narodowy „Dolina Dolnej Odry” jako nowatorska koncepcja międzynarodowego obiektu pod ochroną prawną. *Zesz. Nauk. AR Szczecin*. **149**, *Rol. Ser. Przynr.* **51**: 3–9.
- [88] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1991. Drawieński Park Narodowy na ziemi gorzowskiej i piłskiej. *Chrońmy Przynr. Ojcz.* **47**(4): 5–16.
- [89] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., 1991. Rezerваты ścisłe Drawieńskiego Parku Narodowego. *Chrońmy Przynr. Ojcz.* **47**(5): 5–20.
- [90] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1991. Dynamika rozwoju roślinności torfotwórczej w rezerwacie „Kłocice Ostrowickie”. Cz. 1. Szata roślinna torfowiska. *Zesz. Nauk. AR Szczecin*. **149**, *Rol. Ser. Przynr.* **51**: 11–24.
- [91] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1991. Dynamika rozwoju roślinności torfotwórczej w rezerwacie „Kłocice Ostrowickie”. Cz. 2. Kompleksy zonacyjny roślinności w procesie zarastania zasobnej w wapń zatoki jeziora w rezerwacie „Kłocice Ostrowickie”, *ibidem*, s. 25–35.
- [92] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M. 1991. Dynamika rozwoju roślinności torfotwórczej w rezerwacie „Kłocice Ostrowickie”. Cz. 3. Sukcesje roślinności w procesie torfotwórczym, historii złoza i obecnej szacie roślinnej, *ibidem* s. 37–52.
- [93] JASNOWSKA J. 1992. O polsko-niemieckim projekcie wspólnego parku narodowego w dolinie dolnej Odry. *Chrońmy Przynr. Ojcz.* **48**(2): 39–51.
- [94] JASNOWSKA J. 1992. Przyrodnicze wartości projektowanego polsko-niemieckiego parku narodowego Dolina Dolnej Odry. *Chrońmy Przynr. Ojcz.* **48**(3): 42–53.
- [95] JASNOWSKA J., JASZCZYŃSKI W. 1992. Informator o placówkach naukowych wyższych uczelni Szczecina zajmujących się problemami ochrony środowiska. *Szcz. Tow.Nauk. i Urz. Woj. Szczecin*, ss. 92.
- [96] JASNOWSKA J. 1993. Prof. dr hab. inż. Adam Pałczyński (1926–1992). *Wiad. Bot.* **37**(1/2): 125–129.
- [97] JASNOWSKA J.(red.) 1993. Stan środowiska miasta i rejonu Szczecina. *Szcz. Tow. Nauk. Szczecin*, ss. 358.
- [98] JASNOWSKA J. 1993. Szata roślinna rejonu Szczecina. W: J. JASNOWSKA (red.) *Stan środowiska miasta i rejonu Szczecina: zagrożenia i ochrona*. *Szcz. Tow. Nauk. Szczecin*, s. 91–116.
- [99] JASNOWSKA J. 1993. System obszarów chronionych w dolinie dolnej Odry. W: *Rola parków przyrodniczo-kulturowych w zagospodarowaniu doliny Odry*. Muzeum Miejskie w Nowej Soli, Instytut Historii Architektury, Sztuki i Techniki PWR., Fundacja Otwartego Muzeum Techniki we Wrocławiu. Nowa Sól, s. 89–114.
- [100] JASNOWSKA J. 1993. Sytuacja przestrzenna Drawieńskiego Parku Narodowego jako elementu podstawowego w wielkopowierzchniowym systemie ochrony młodogłajalnej przyrody pojezierzy pomorskich. *Prądnik* **7/8**: 267–277.
- [101] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., FRIEDRICH S. 1993. Badania geobotaniczne w dolinie Rórzycy na równinie Waleckiej. Cz. 1. Przyrodnicza charakterystyka doliny Rórzycy. *Zesz. Nauk. AR Szczecin*. **155**, *Rol. Ser. Przynr.* **54**: 5–24.
- [102] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., FRIEDRICH S. 1993. Badania geobotaniczne w dolinie Rórzycy na równinie Waleckiej. Cz. 2. Wykaz flory grzybów i mszaków w dolinie Rórzycy, *ibidem*, s. 25–44.
- [103] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., FRIEDRICH S. 1993. Badania geobotaniczne w dolinie Rórzycy na równinie Waleckiej. Cz. 3. Wykaz flory roślin naczyniowych w dolinie Rórzycy, *ibidem*, s. 45–73.
- [104] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., FRIEDRICH S. 1993. Badania geobotaniczne w dolinie Rórzycy na równinie Waleckiej. Cz. 4. Zbiorowiska roślinne doliny Rórzycy, *ibidem*, s. 74–96.
- [105] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., MARKOWSKI S. 1993. Kociołki polodowcowe koło Trzcianka-Zdroju jako użytki ekologiczne. *Chrońmy Przynr. Ojcz.* **49**(1): 23–29.
- [106] PAŁCZYŃSKI A., JASNOWSKA J., 1993. Atlas botaniczny – część zadaniowa. PWN, Warszawa, ss. 176.
- [107] PAŁCZYŃSKI A., JASNOWSKA J., 1993. Atlas botaniczny – część ilustracyjna. PWN, Warszawa, ss. 187.

- [108] JASNOWSKA J. 1994. Badania geobotaniczne i torfoznawcze w Polsce północnej jako podstawa planowania regionalnego i programowania ochrony przyrody w powiązaniu z gospodarką. W: *Wkład nauk rolniczych w rozwój gospodarczy Pomorza Zachodniego*. Mat. Sesji Nauk. Szczecin, 23 września 1994. AR w Szczec. Wyd AR, s. 56–59.
- [109] JASNOWSKA J. (red.) 1994. Czterdziestolecie Akademii Rolniczej w Szczecinie 1954–1994. Wyd. AR Szczecin, ss. 285.
- [110] JASNOWSKA J. 1994. Byli pracownicy Akademii Rolniczej (WSR) w Szczecinie. W: J. JASNOWSKA (red.), *Czterdziestolecie Akademii Rolniczej w Szczecinie 1954–1994*. Wyd. AR, s. 155–156.
- [111] JASNOWSKA J. 1994. Łęgi w dolinie dolnej Odry w świetle badań geobotanicznych. W: *Łęgi w rolnictwie i ochronie środowiska*. Zesz. Probl. Post. Nauk. Rol., PAN, Wyd. Nauk Rol. i Leśn. 412: 51–62
- [112] JASNOWSKA J. 1994. Zmiany w szacie roślinnej jako wskaźnik zagrożenia ekosystemów przez gospodarkę. W: B. KRAWIEC (red.), *Modelowanie gospodarki w regionach szczególnie chronionych*. Szczecin, s. 131–140.
- [113] JASNOWSKA J., WOLEJKO L. 1994. Inventory – a key to the sound protection of mires in Western Pomerania, Poland. W: A. MOEN, R. BINNS (red.), *Regional variation and conservation of mire ecosystems*. Summ. of papers. Univ. Trondheim Rapp. Bot. Ser. 1994, 1: 30. + poster.
- [114] JASNOWSKA J., JASNOWSKI M., RADOMSKI J. 1995. Botanika. Wyd. Brasika, Szczecin, ss. 538.
- [115] JASNOWSKA J. 1995. Eksploatowanie torfów mszarnych jako przygotowanie siedlisk torfowiskowych pod uprawy. Sesja naukowa pt. „Torfoznawstwo w badaniach naukowych i praktyce”. Falenty 6–7.XI.1995. Wyd. IMUZ, s. 335–340.
- [116] JASNOWSKA J., MARKOWSKI S. 1995. Stan torfowisk wysokich bałtyckich w woj. śląskim po eksploatacji torfu. Sesja naukowa pt. „Torfoznawstwo w badaniach naukowych i praktyce”. Falenty 6–7.XI.1995. Wyd. IMUZ, s. 51–56.
- [117] JASNOWSKA J. 1995. Konsekwencje melioracji wodnych w świetle badań geobotanicznych. W: *Ekologiczne aspekty melioracji wodnych*. Wyd. Inst. Ochrony Przyrody PAN, Kraków, s. 27–35.
- [118] JASNOWSKA J. 1996. Badania dynamiki zbiorowisk roślinnych na poprzecznym transekcie w Parku Krajozbrazowym Doliny Dolnej Odry. Vegetations – und moorkundliche Transektuntersuchungen im Unteren Odertal bei Szczecin – Polen. Mat. polsko-niemieckiej Sesji na temat postępu badań w Dolinie Dolnej Odry, Schwedt.
- [119] JASNOWSKA J., KOWALSKI W. 1996. Ochrona przyrody i organizacja ochrony środowiska. W: H. CZYZ (red.), *Przewodnik metodyczny dla studentów studiów zaocznych II roku kierunku Ochrona Środowiska*, s. 45–52.
- [120] JASNOWSKA J. 1996. Prof. Stefan Kownas. W: S. BIAŁECKI, J. RUTKOWSKI (red.), *Ludzie nauki Szczecina w 50-leciu*. Wyd. Szcz. Tow. Nauk. (w druku).
- [121] JASNOWSKA J. 1996. Doc. dr Antonina Sienicka, ibidem (w druku).
- [122] JASNOWSKA J., MARKOWSKI S. 1996. Torfowiska zlewni Parsęty – stan rozpoznania, zadania gospodarcze. W: *Stan badań środowiska przyrodniczego dorzecza Parsęty w warunkach różnokierunkowej antropopresji*. Stacja Geologiczna UAM Poznań (w druku).
- [123] JASNOWSKA J., FRIEDRICH S., MARKOWSKI S., KOWALSKI W. 1996. Ocena walorów i zagrożeń szaty roślinnej Pobrzeża Pomorskiego w woj. koszalińskim. Cz. I. Charakterystyka geobotaniczna Pobrzeża Pomorskiego oraz roślinności torfowisk. Zesz. Nauk. AR w Szczecinie (w druku).
- [124] JASNOWSKA J., FRIEDRICH S., MARKOWSKI S., KOWALSKI W. 1996. Ocena walorów i zagrożeń szaty roślinnej Pobrzeża Pomorskiego w woj. koszalińskim. Cz. II. Zbiorowiska leśne Pobrzeża Pomorskiego w woj. koszalińskim. Zesz. Nauk. AR w Szczecinie (w druku).
- [125] JASNOWSKA J., FRIEDRICH S., MARKOWSKI S., KOWALSKI W. 1996. Kompleksowy projekt ochrony przyrody na Pobrzeżu Pomorskim w woj. koszalińskim. Zesz. Nauk. AR w Szczecinie (w druku).

SPRAWOZDANIA ZE SPOTKAŃ NAUKOWYCH SCIENTIFIC MEETING REPORTS

„PROGRAM CORINE A ZACHOWANIE DZIEDZICTWA PRZYRODNICZEGO POLSKI” – SEMINARIUM (KRAKÓW – OJCÓW, POLSKA, 19 CZERWCA 1995)

**Programme CORINE and conservation of Polish
natural heritage – a symposium (Cracow – Ojców,
Poland, 19 June 1995)**

Program CORINE (COOrdination of INformation on the Environment) ma na celu: 1) zintegrowanie informacji dotyczących stanu środowiska przyrodniczego Europy; 2) koordynację działań w zakresie przetwarzania danych i organizacji informacji o środowisku; 3) zapewnienie porównywalności informacji i kompatybilności danych. W pierwszym okresie realizacji, w latach 1985–1990, program objął kraje Wspólnoty Europejskiej, natomiast w 1991 r. Komisja Europejska podjęła decyzję o rozszerzeniu niektórych baz danych na kraje środkowoeuropejskie. Znalazła się wśród nich także Polska.

Z całego szeregu tematów objętych Programem CORINE, w naszym kraju realizowane są trzy: CORINE land cover – którego zadaniem jest stworzenie bazy danych odnośnie do użytkowania ziemi; CORINAIR – zajmujący się oceną emisji zanieczyszczeń do atmosfery, oraz CORINE biotopes, dotyczący opisu i inwentaryzacji cennych przyrodniczo miejsc istotnych dla zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy.

Tematem seminarium było zapoznanie słuchaczy z ideą programu CORINE, zaprezentowanie efektów prac prowadzonych w trzech ośrodkach w Polsce (Instytut Geodezji i Kartografii w Warszawie, ATMOTERM w Opolu i Instytut Ochrony Przyrody PAN w Krakowie), oraz przedstawienie możliwości stworzenia krajowego systemu informacyjnego ochrony przyrody.

Wygłoszono następujące referaty: M. Baranowski i A. Ciołkosz – „Program Corine land cover – cele i założenia metodyczne”; W. Pozdan – „CORINAIR – cele i założenia metodyczne”; A. Dyduch-Falniowska – „CORINE biotopes – cele i założenia metodyczne”; R. Kaźmierczakowa – „Ochrona siedlisk podstawą zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy – program CORINE biotopes”; J. Perzanowska – „Rośliny „corinowe”, zagrożone, chronione i objęte monitoringiem biologicznym w bazie danych CORINE biotopes”; M. Makomaska-Juchiewicz – „Zagrożone i rzadkie gatunki wyższych kręgowców w systemie europejskich ostoi przyrody w Polsce”; A. Dyduch-Falniowska, M. Holly – „Czego możemy dowiedzieć się o bezkręgowcach z bazy danych CORINE biotopes?”; M. Makomaska-Juchiewicz, K. Zajac – „Rozmieszczenie ostoi przyrody CORINE a system obszarów chronionych w Polsce na przykładzie wybranych regionów NUTS”; A. Dyduch-Falniowska, A. Torowski – „Oprogramowanie i sprzęt użytkownika banku danych CORINE biotopes”. Zakończeniem części referatowej był pokaz skorelowanej interpretacji wyników uzyskanych przez poszczególne zespoły CORINE na przykładzie województwa opolskiego. Uczestnicy Seminarium otrzymali zeszyt z tekstami wygłoszonych referatów oraz z aneksami obejmującymi listy występujących w Polsce gatunków kręgowców, bezkręgowców i roślin naczyniowych, mających w Programie podstawowe znaczenie dla wyznaczenia ostoi przyrodniczych o randze europejskiej.

Podstawą typowania ostoi jest występowanie określonych gatunków zwierząt kręgowych, bezkręgowych, roślin naczyniowych czy też cennych biotopów. Motywem utworzenia ostoi może być też duże nagromadzenie gatunków z niektórych grup, jak pta-

ki, ważki czy storczykowate. W oparciu o te kryteria w Polsce wytypowano dotychczas około 1000 ostoi o znaczeniu europejskim. Porównanie najcenniejszych przyrodniczo miejsc z istniejącą siecią obszarów chronionych w Polsce wykazuje, że tylko pewna ich część znajduje się na obszarach objętych jedną z form ochrony prawnej. Program CORINE ma charakter eksperymentalnego programu naukowego i nie ma przełożenia na akty prawne w poszczególnych krajach. Wskazuje on jednak wyraźnie na pilną potrzebę zmodyfikowania chronionych obiektów, tak by najcenniejsze w skali Europy ostoje przyrodnicze znalazły się w krajowej sieci obszarów prawnie chronionych. Zanim to jednak nastąpi, już obecnie wojewódzcy konserwatorzy przyrody i pracownicy innych terenowych służb ochrony przyrody mogą uzyskać informacje o cennych przyrodniczo obszarach w obrębie podległych im jednostek administracyjnych. Mam nadzieję, że informacje te pozwolą uchronić ostoje przyrodnicze o randze europejskiej przed istniejącymi już obecnie i niewątpliwie mogącymi poprawić się w przyszłości nowymi zagrożeniami.

Seminarium odbyło się w gościnnych progach Ośrodka Edukacyjnego Ojcowskiego Parku Narodowego. Wzięło w nim udział około 50 osób. Byli wśród nich przedstawiciele Departamentu Ochrony Przyrody Ministerstwa Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa oraz centralnych instytucji państwowych, zajmujących się ochroną środowiska w Polsce. Licznie reprezentowani byli przedstawiciele parków narodowych i parków krajobrazowych; przyjechali również pracownicy wojewódzkich służb ochrony przyrody i pracownicy naukowcy z różnych ośrodków w kraju.

Róża KAŹMIERCZAKOWA

**VI SYMPOZJUM MIĘDZYNARODOWEJ
ORGANIZACJI BIOSYSTEMATYKÓW ROŚLIN
„ZMIENNOŚĆ I EWOLUCJA ROŚLIN
ARKTYCZNYCH I ALPEJSKICH” (TROMSØ,
NORWEGIA,
29 LIPCA – 2 SIERPNI 1995)**

**VI International Symposium IOPB „Variation and
Evolution in Arctic and Alpine Plants” (Tromsø,
Norway 29 July – 2 August 1995)**

Tromsø, położone na 69°40' szer. geogr. północnej daleko poza kręgiem polarnym, liczy tylko 52 tys. mieszkańców, ale zajmuje bardzo dużą powierzchnię, równą prawie wielkości księstwa Luksemburg. W mieście tym, zwanym „Paryżem północy”, niemal wszy-

stko jest „najbardziej północne”. Toteż i Uniwersytet założony w 1968 r., jest najbardziej na północ wysuniętą tego typu placówką. Uczestnicy Sympozjum obradowali w gościnnych murach nowoczesnego kampusu uniwersyteckiego, którego pierwsze obiekty zostały oddane do użytku w 1978 r.

W Sympozjum wzięło udział około 150 osób z czterech kontynentów (Europy, Ameryki Północnej i Południowej, Azji i Australii) i ponad 20 krajów. Najliczniej reprezentowani byli gospodarze, Rosjanie i Amerykanie (z USA i Kanady). Obok pracowników naukowych, wśród uczestników byli studenci głównie z Norwegii, ale także z kilku innych krajów, jak np. Danii czy Włoch. Polskę reprezentowało 7 osób (4 z Krakowa, 2 z Warszawy i 1 z Wrocławia).

W dniu poprzedzającym właściwe obrady odbyły się w budynku Muzeum skromne, ale przebiegające w sympatycznej atmosferze przyjęcie, podczas którego honory pani domu pełniła dr Brynhild Mørkved, kurator działu botanicznego Muzeum.

Następnego dnia, w sobotę 29.07. o godz. 12.00, uczestników Sympozjum powitali: przedstawiciel władz Uniwersytetu i prezydent IOPB, prof. Peter Raven. Prof. Raven w swoim wystąpieniu szczególnie mocno dał wyraz zadowoleniu, iż w obradach uczestniczy tak wielu przedstawicieli byłego ZSRR i wyraził nadzieję, że współpraca z nimi będzie się pomyślnie rozwijała.

Podczas sympozjum poruszane były bardzo liczne i różnorodne problemy; dotyczyły oprócz roślin naczyniowych także mchów i porostów. Mówiono m.in. o: taksonomii i chorologii, zagadnieniach ewolucji i zróżnicowaniu genetycznym. Przedstawiono wyniki badań z zakresu ekologii (m.in. adaptacji i zróżnicowana ekotypowego), biologii popularnej, strategii rozmnażania, biologii nasion oraz o wpływie warunków środowiska, jak również ludzi i zwierząt, na życie i rozprzestrzenianie się roślin. W kilku referatach omawiano najnowocześniejsze metody stosowane w biosystematyce. Przy tej okazji okazało się, jak bardzo „modnym” obecnie obiektem badań na świecie jest rodzaj *Saxifraga*, którego różnym gatunkom poświęcono kilka referatów i posterów.

Obrady odbywały się w czterech następujących po sobie sesjach. W referatach sesji pierwszej („Biodiversity in arctic and alpine environments”) starano się zilustrować, w jaki sposób czynniki środowiska wpływają na różnicowanie się gatunków. Podkreślano znaczenie poliploidyzacji, hybrydyzacji i wtórnego kontaktu w arktycznym i alpejskim środowisku. Zwrócono również uwagę na znaczną różnorodność siedlisk alpejskich i arktycznych, której odpowiada

wielkie zróżnicowanie roślin. Przykładem były badania nad takimi rodzajami jak: *Saxifraga*, *Antennaria*, *Carex*, *Potentilla*, *Ivesia*, *Elymus*. W wystąpieniach podczas sesji drugiej („Reproductive strategies, demography and seed biology of arctic and alpine plants”) zastanawiano się nad zagadnieniem, w jaki sposób rośliny mogą przetrwać w surowych, arktycznych lub alpejskich warunkach, wydać nasiona i rozprzestrzenić się oraz jak przewyżczają ograniczenia narzucone im przez warunki życiowe. Prezentowano wyniki badań nad: *Peucedanum multivittatum*, *Silene acaulis*, *Papaver radicum*, *Vaccinium uliginosum*, *Saxifraga oppositifolia*, *S. biflora*, *S. macropetala*. Sesja trzecia („Current molecular methods in plant population biology”) poświęcona była nowym metodom biologii molekularnej, zaletom i ograniczeniom w ich stosowaniu w badaniach biosystematycznych. Wreszcie w referatach sesji czwartej („The Arctic and Alpine under global change”) mówiono o globalnych zmianach w Arktyce, o przystosowaniu się do nich roślin oraz o eksperymentach przeprowadzanych w Alpach w celu restaurowania środowiska zniszczonego zarówno wskutek zmian naturalnych, jak i pod wpływem działalności człowieka i zwierząt. Rozważano przy tym możliwości zastosowania podobnych działań restauracyjnych na obszarach północnych. Ogółem wygłoszono ponad 30 referatów. Dwa spośród nich szczególnie utkwiły w pamięci słuchaczy, z powodu ich – rzecz jasna – treści, jak również barwności języka, humoru prelegentów oraz interesującej szaty ilustracyjnej. W sesji pierwszej był to wykład: „A view from the south: phytogeographical elements and evolution in the Greek mountain flora” Arne Strida, zaś w sesji trzeciej: „Cytological and molecular variation in apomictic *Hieracium* Sect. *Alpina*” Clive A. Stace’a. Nawiasem mówiąc, niektórzy z uczestników twierdzili, że wykład Strida był (mimo tytułowego zastrzeżenia) nie na temat!

Dopełnieniem referatów stała się sesja posterowa, podczas której zaprezentowano ponad 70 plakatów eksponowanych przez cztery dni. Niektóre postery zwracały uwagę zarówno formą, jak i treścią, chociaż zdarzały się również i takie (bardzo nieliczne), które nie powinny się znaleźć na tablicach demonstracyjnych. Sześć posterów było dziełem polskich uczestników Sympozjum („Metaxenia, paternal effect on fruit and seed after hybridization” – prof. Romana Czapiak z Krakowa; „Observations on clones of *Achillea collina*, *A. millefolium* subsp. *millefolium* and subsp. *sudetica*, *A. pannonica* and *A. millefolium* s. lato cultivated in different and distant localities” i „Chromosome number and the distribution of the genus *Achillea*” –

doc. Janina Dąbrowska z Wrocławia; „Taxonomy, karyology and distribution of *Agrostis rupestris* and *A. alpina* in Europe (preliminary report)” – doc. Ludwik Frey z Krakowa; „Dying out and endangered species of Polish flora in the collection of mountain plants in the Botanical Garden of Warsaw University” – mgr Izabella Kirpluk i mgr Mariola Kukier z Warszawy; „Spatial structure of alpine and mountains populations of *Antennaria dioica*” – mgr Urszula Korzeniak z Krakowa).

Drugiego dnia pracownicy Muzeum oprowadzali uczestników Sympozjum po najdalej na północ (jakże by inaczej!) wysuniętym ogrodzie botanicznym, założonym w 1994 r., w którym zgromadzono wiele interesujących roślin arktycznych oraz z tak egzotycznych dla nas obszarów, jak: Himalaje, Chile, Argentyna czy Nowa Zelandia. Znajdują się tam również bogate kolekcje róż, rododendronów („*Rhododendron valley*”) i przedstawicieli *Primulaceae*. Odrębny dział ogrodu stanowią rośliny używane w medycynie ludowej oraz rośliny spożywcze i aromatyczne. Do uprawy tych ostatnich Norwegowie przykładają szczególną wagę. W niemal każdym przydomowym ogródku można znaleźć mięte, lubczyk i wiele innych.

Organizatorzy zaproponowali uczestnikom spotkania trzy wycieczki. Jedną (pięciodniową) przed Sympozjum na Svalbard, drugą (czterodniową) po zakończeniu obrad do Szwecji (Abisko) – obydwie dość kosztowne – toteż wzięła w nich udział stosunkowo niewielka liczba osób. Trzecia wycieczka, w czasie Sympozjum, w góry Fløya była bezpłatna, a więc dostępna dla wszystkich chętnych. Dzięki tej kilkugodzinnej wyprawie można było zapoznać się z niektórymi przedstawicielami skandynawskiej flory arktyczno-alpejskiej.

Czwartego dnia wieczorem odbyło się ogólne spotkanie władz i członków IOPB. International Organization of Plant Biosystematists powstała w 1960 r. w celu wspierania współpracy badaczy z całego świata, zajmujących się szeroko pojętą biosystematyką. Co trzy lata IOPB organizuje Sympozjum (pierwsze odbyło się w roku 1962), a dwa razy w roku wydaje „*Newsletter*” z aktualnymi informacjami o badaniach prowadzonych w różnych ośrodkach naukowych na świecie. Podczas omawianego spotkania ogłoszono oficjalnie wyniki wyborów nowych władz organizacji. Prezydentem został B. Jonsell, wiceprezydentem K. Bachmann, sekretarzem i skarbnikiem P. C. Hoch. Głównym redaktorem „*Newsletter*” pozostała (do 31.12.1395) K. Urbańska, o działalności której na rzecz IOPB bardzo ciepło mówił ustępujący prezydent P. Raven.

Sympozjum było imprezą udaną, stojącą na wysokim poziomie naukowym i bardzo dobrze zorganizowaną. Choć odbywało się na dalekiej północy, jego atmosfera była bardzo ciepła i serdeczna. Wielką w tym zasługą organizatorów, głównie Liv Borgen z Oslo, Bengta Jonsella ze Sztokholmu, Ulfa Molaua z Goeteborga oraz Arve Elvebakka, Torsteina Engelskjøena, Brynhild Mørkved oraz Ann-Marie Odasz z Tromsø, którym należą się słowa uznania. Dopisała nawet pogoda, zwykle kapryśna i zmienna na tym obszarze.

Następne, VII Sympozjum biosystematyków z różnych stron świata ma się odbyć za trzy lata w Amsterdamie.

Autorzy niniejszego sprawozdania dziękują serdecznie Fundacji Botaniki Polskiej za opłacenie im wpisowego na Sympozjum.

Ludwik FREY, Marta MIZIANTY

**POLSKO-BRYTYJSKA KONFERENCJA
„TAKSONOMIA I EKOLOGIA GRZYBÓW
PODZIEMNYCH I INNYCH” (BORY
TUCHOLSKIE, POLSKA, 14–20 WRZEŚNIA 1995)**

**Polish–British Foray „Taxonomy and Ecology of
Hypogeous and Other Fungi” (Tuchola Forest,
Poland, 14–20 September 1995)**

British Mycological Society corocznie organizuje dla swych członków i sympatyków terenowe konferencje (forays) w różnych strefach klimatycznych Europy, a czasem innych kontynentów.

Celem tych konferencji jest nie tylko poznanie grzybów danego regionu, ale też wymiana doświadczeń z miejscowymi mikologami. O wyborze Borów Tucholskich na tegoroczne spotkanie zdecydowało to, że do Polski zamierzały przyjechać osoby zainteresowane grzybami podziemnymi i kontaktem z prof. Marią Ławrynowicz oraz jej współpracownikami, pracującymi m.in. w Borach Tucholskich. Okolicznością sprzyjającą przyjazdowi członków BMS na Pomorze Zachodnie był XII Kongres Europejskich Mikologów w Holandii, po zakończeniu którego grupa brytyjska udała się bezpośrednio do Polski.

Miejscem konferencji była Stacja Przyrodnicza Uniwersytetu Łódzkiego w Suszku k. Rytle, zaś miejscem zakwaterowania – Ośrodek Wypoczynkowy w Raciążu-Młynie. Oba te obiekty położone są w głębi borów, co zapewniło mikologom możliwość zbioru materiału.

W Konferencji uczestniczyły 22 osoby, po połowie ze strony brytyjskiej i polskiej. W grupie BMS

oprócz Brytyjczyków były osoby z Austrii, Niemiec i Ukrainy. Grupę polską stanowili mikolodzy z Łodzi, Szczecina i Warszawy.

Autorkami programu naukowego konferencji były prof. Maria Ławrynowicz (Uniwersytet Łódzki) – przy współpracy dr Bruce'a Inga (British Mycological Society) i prof. Alina Skirgiełło (Sekcja Mikologiczna Polskiego Towarzystwa Botanicznego). W programie były wykłady i sesje terenowe połączone ze zbiorem materiałów oraz dyskusje i sesje laboratoryjne o charakterze workshop, w czasie których mikolodzy studiowali cechy taksonomiczne i ekologię zebranych w terenie okazów.

Nad sprawnym przebiegiem prac czuwały Izabela Kałucka i Beata Sumorok, doktorantki z Uniwersytetu Łódzkiego, które zadbały o odpowiedni sprzęt optyczny, suszarki i literaturę mikologiczną.

W pierwszym dniu obrad uczestniczyli przedstawiciele władz lokalnych, a poruszona tematyka obejmowała zadania wynikające ze współpracy międzynarodowej oraz potrzeb regionalnych. W tej części obrad wypowiadali się Maria Ławrynowicz, Bruce Ing, Waldemar Daniel (dyrektor Zaborskiego Parku Krajobrazowego) oraz przedstawiciele Tucholskiego Parku Krajobrazowego, na terenie którego odbywała się konferencja.

W czasie sesji referatowej szczególnie interesujące i stymulujące były referaty Dr Bruce'a Inga „*Exobasidiales in Europe*”, Dr Dawida Mintera „*Rhytismatales in Poland*”, i Dr Elizabeth Mordue „Some words about names in current use” – wystąpienie poszerzone o inne informacje z zakresu nomenklatury mikologicznej prezentowanej na V Międzynarodowym Kongresie Mikologicznym w Vancouver (1994), którego dr E. Mordue była uczestnikiem. Shimon Tzabar, specjalista w zakresie jednego z najtrudniejszych taksonomicznych rodzajów *Cortinarius*, zapoznał uczestników z obsługą programu komputerowego do oznaczania taksonów w jego obrębie. Było to bardzo interesujące, zwłaszcza dla studentów.

Najwięcej czasu poświęcono sesjom terenowym w różnych zakątkach borów. Jedną z sesji odbyła się na terenie projektowanego Parku Narodowego Borów Tucholskich, w malowniczym obszarze borów i jezior (prowadziła Beata Sumorok), inna w uroczysku Żółwiniec k. Tucholi (prowadziła Izabela Kałucka). W kolejnych sesjach prezentowali swoje poligony badawcze studenci, specjalizujący się w mikologii. Uczestnicy obejrzeli: Rezerwat Kręgi Kamienne w Odrach z zespołem *Peucedano-Pinetum* (Jarosław Szkodzik); Rezerwat Dolina rzeki Brdy, grąd z udziałem sosny (Tomasz Dziędziński) oraz Rezerwat

Ustronie, stanowisko *Sorbus torminalis* (Barbara Szostek). Po powrocie z terenu do późnych godzin nocnych opracowywano w laboratorium zebrane materiały. Oznaczeniu grzybów towarzyszyły nie kończące się dyskusje, bardzo pożyteczne dla młodych mikologów.

Z powodu dotkliwej suszy panującej w okresie letnim, nie pojawiło się wiele gatunków grzybów mikoryzowych, natomiast deszczowa pogoda we wrześniu sprzyjała saprofitom. Zebrano 59 gatunków śluzowców oraz około 300 gatunków grzybów makroskopowych. Spośród grzybów podziemnych owocowały gatunki z rodzaju *Elaphomyces* i *Rhizopogon*. Obfite zbiory mieli fitopatolodzy zainteresowani grzybami z różnych grup *Erysiphales* (30 gatunków), *Exobasidiales* (5 gatunków), *Rhytismatales* (21 gatunków). Stwierdzono m.in. obfitość osutki sosnowej *Lophodermium pinastri* na terenie Borów Tucholskich. Dla Brytyjczyków szczególnie interesujące były zbiorowiska borowe, zwłaszcza borów bagiennych. Do niektórych stanowisk w okolicach Suszka i Raciążskiego Młyna specjaliści udawali się kilkakrotnie. Materiały zebrane w czasie Konferencji są w trakcie opracowania. Przewiduje się ich publikację w Polsce i w Anglii.

W czasie trwania konferencji odbywała się wystawa grzybów w Muzeum Borów Tucholskich, której organizacją zajął się zespół pracowników Muzeum pod kierunkiem Janusza Kochanowskiego, dyrektora Tucholskiego Parku Krajobrazowego. Stronę merytoryczną wystawy przejęli uczestnicy konferencji. Na wystawę trafiły okazy zebrane podczas sesji terenowych, zasługujące na upowszechnienie w regionie. Podkreślano znaczenia występowania na obszarze Borów gatunków prawnie chronionych: *Sparassis crispa*, *Meripilus giganteus*, *Phallus impudicus*, a także gatunków zagrożonych, umieszczonych na tzw. czerwonej liście. Upowszechnieniem wiedzy o grzybach wśród zwiedzających wystawę zajmowali się polscy mikolodzy, pełniący wielogodzinne dyżury.

Cała impreza (obrad, sesje terenowe, laboratoryjne, działalność oświatowa konferencji) odbiła się szerokim echem w regionie; zwłaszcza prasa i radio informowały na bieżąco społeczeństwo woj. bydgoskiego o przebiegu konferencji.

W czasie sesji zamykającej obrady każdy z uczestników złożył indywidualny raport i przekazał własne uwagi. Konferencję podsumowano jako bardzo owocną zarówno dla brytyjskich jak i polskich mikologów.

Beata SUMOROK

**MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA –
„TRANSPORT FOTOASYMILATÓW”
(CANTERBURY, WIELKA BRYTANIA,
13–17 SIERPNIA 1995)**

**„Transport of Assimilates” – International
Conference (Canterbury, Great Britain,
13–17 August 1995)**

Fizjologowie zajmujący się transportem fotoasymilatów po raz kolejny spotkali się na konferencji poświęconej szeroko pojętemu problemowi transportu substancji pokarmowych na bliskie i dalekie odległości. Prawie dokładnie pięć lat temu analogiczna konferencja odbyła się we Francji, w Cognac. Organizatorami konferencji w Canterbury byli: University of London, Wye College, Department of Biological Science, w osobie Prof. D. A. Bakera oraz University of Southampton, w osobie Prof. J. L. Halla. W konferencji wzięło udział ponad 200 osób z całego świata; z Polski byłam jedynym uczestnikiem. Na podkreślenie zasługuje bardzo liczny udział stosunkowo młodych naukowców, wygłaszających swe referaty z ogromnym zaangażowaniem.

Konferencja odbyła się w obszernym, ładnie położonym kampusie Uniwersytetu Kent, oddalonym od centrum Canterbury o kilka kilometrów. Pozwoliło to

na zlokalizowanie w dwóch sąsiednich gmachach: obrad, miejsca prezentacji plakatów, stołówki i zakwaterowania wszystkich uczestników. W takich warunkach łatwo nawiązywane były kontakty, a dyskusje kularowe zarówno dotyczące prezentowanych plakatów jak i wygłaszanych referatów toczyły się do późnych godzin wieczornych. Do miłej, koleżeńskiej atmosfery panującej w czasie całego, świetnie zorganizowanego zjazdu, niewątpliwie przyczynili się jego organizatorzy.

W czasie czterodniowych obrad wygłoszono ponad 50 referatów zarówno przeglądowych jak i doniesień o najnowszych badaniach własnych. Ponadto zaprezentowano około 100 plakatów.

Problematykę konferencji podzielono na 7 sekcji. Były to: sekcja 1 – Transport na małe odległości ze szczególnym zwróceniem uwagi na funkcje plasmodesm, przewodniczył tym obradom Prof. W. J. Lucas; sekcja 2 – Mechanizm załadunku i rozładunku floemu, przewodniczący Prof. S. Delrot; sekcja 3 – Enzymy uczestniczące w regulacji metabolizmu związanego z dystrybucją substancji pokarmowych, przewodniczący Prof. C. J. Pollock; sekcja 4 – Nośniki cukrów i aminokwasów, przewodniczący Prof. J. L. Hall. W ramach powyższych czterech sekcji dominowały referaty prezentujące wyniki badań, uzyskanych najno-

Fot. 1. Gmach im. Rutherforda.
Photo. 1. The Rutherford building.

wszymi technikami biologii molekularnej i inżynierii genetycznej (regulacji ekspresji genów, organizmy transgeniczne, mutanty naturalne lub indukowane). W badaniach struktur komórkowych stosowano najczęściej mikroskopy konfokalne laserowe, skaningowe (CLSM). Lokalizacje transportowanych substancji na poziomie komórek lub tkanek prezentowano przy zastosowaniu różnego typu związków fluoryzujących.

Rolę plasmodesm, podobnie jak na poprzedniej konferencji, dyskutowano w aspekcie adaptacji do różnicowanych warunków środowiska, szczególnie stresów termicznych i suszy.

Pozostałe trzy sekcje poświęcone były współzależnościom na poziomie całego organizmu. Transportem na poziomie całej rośliny zajmowała się sekcja 5, której przewodniczył Prof. D. R. Geiger. Problematyka sekcji 6 – to wymiana metabolitów i wody pomiędzy floemem i ksylemem. Uwagę zwrócono tu na ścisłą zależność pomiędzy stosunkami wodnymi w roślinach a mechanizmem transportu floemowego. Przewodniczył sekcji Prof. D. A. Baker.

Na zakończenie obrad, w sekcji 7, szczególną uwagę zwrócono na współzależności pomiędzy akceptorami (sink) i donorami (source) asymilatów. Przewodniczył jej Prof. J. F. Farrar. Przedyskutowano bardzo kontrowersyjne poglądy, dotyczące fizjologicznej charakterystyki akceptorów (i metod jej oceny) oraz do dziś nie w pełni wyjaśnionego mechanizmu dystrybucji substancji pokarmowych w roślinach.

Uczestnicy konferencji otrzymali streszczenia referatów i plakatów. Pełne teksty referatów mają być opublikowane w specjalnym zeszycie *Journal of Experimental Botany*, w 1996 roku.

Następna konferencja dotycząca transportu asymilatów, ma się odbyć w Uniwersytecie Newcastle, w Australii. Organizatorami będą: Dr C. E. Offler i Prof. J. W. Patrick.

Zofia STARCK

Z ŻYCIA PTB

POLISH BOTANICAL SOCIETY NEWS

**PIĘĆDZIESIĄTY ZJAZD POLSKIEGO
TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO "SZATA
ROŚLINNA POLSKI W PROCESIE
PRZEMIAN" – SESJA NAUKOWA SEKCJI
PALEOBOTANICZNEJ
(KRAKÓW, POLSKA, 27–28 CZERWCA 1995)**

**50th Congress of the Polish Botanical Society „The
vegetation of Poland in the process of changes”**

Scientific Session of the Paleobotanical Section (Cracow, Poland, 27-28 June 1995)

W ramach 50. jubileuszowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Botanicznego w dniach 27 i 28 czerwca odbyły się obrady sekcji paleobotanicznej. Program obejmował sesję referatową, posterową oraz spotkanie dyskusyjne. W obradach wzięło udział ponad 50 osób reprezentujących różne ośrodki naukowe z Krakowa, Warszawy, Białegostoku, Poznania, Wrocławia, Gliwic, Torunia oraz goście zagraniczni (prof. H.-J. Schweitzer z Bonn oraz dr L. Hably i dr M. Barbacka z Budapesztu).

Posiedzenie pierwszego dnia sesji (wtorek, 27 czerwca) rozpoczęło się po południu, w sali Wydziału Leśnego Akademii Rolniczej, po zakończeniu uroczystości otwarcia Zjazdu i po sesji plenarnej. Obradom przewodniczył prof. L. Stuchlik. Tego dnia zostały zaprezentowane 4 referaty. Referat otwierający sesję wygłosiła doc. M. Reymanówna przedstawiając jedną z najważniejszych polskich monografii paleobotanicznych – *Flora kopalna ogniotrwiałych gliniek krakowskich* (1894) Mariana Raciborskiego oraz przybliżając sylwetkę jej autora w stulecie ukazania się publikacji. Kolejne referaty poświęcone były wynikom badań nad florami z obszaru Węgier (jurajską – M. Barbacka i trzeciorzędową – L. Hably) oraz nad oligocen-skimi szczątkami *Angiospermae* z Sobniowa towarzyszącymi ichtiofaunie (E. Zastawniak, G. Worobiec).

Obradom drugiego dnia sesji (środa, 28 czerwca) przewodniczyła dr M. Ziemińska-Tworzydło; wygłoszonych zostało tego dnia 11 referatów o szerokim zakresie tematycznym. Sesję otworzył prof. S. Marek referatem „Rozwój owoców a ewolucja okrytozalążkowych”. Następnie przedstawiono wyniki badań nad florami neogeńskimi: liściową z Gnojnej k. Strzelina (wstępne doniesienie, K. Krajewska) i owocowo-nasienną z Bełchatowa („Zbiorowiska roślinne w młodszym trzeciorzędzie na stanowisku Bełchatów – Stawek IA”, A. M. Lesiak).

Kolejne referaty były poświęcone: batymetrycznemu zróżnicowaniu warunków sedymentacji miocenu przedgórze Karpat określone na podstawie dinocyst (P. Gedl), zmianom roślinności rejonu torfowiska Machnacz w czasie interglacjału eemskiego i vistulianu (M. Kupryjanowicz), historii zmienności owoców *Scirpus plicocenicus* i *Sclenoplectus lacustris* z neogeńskich, holocenów i współczesnych stanowisk (M. Klimko) oraz znalezisku cisa pospolitego z paleolitycznego stanowiska Moravany – Zakovska w Słowacji (M. Lityńska-Zajac). Po przerwie dr A. Walanus (współautor D. Nalepka) zaprezentował

wał różnorodne możliwości przedstawiania na mapach danych zgromadzonych w Palinologicznej Bazie Danych, przy wykorzystaniu komputerowego programu PCW (przestrzenno-czasowa wizualizacja). Następne referaty dotyczyły: oddziaływania biotycznych i abiotycznych czynników na proces formowania się tafocenozy karpologicznej (W. Cabaj, S. Pele), badań nad zawartością pyłku roślin w aeroplanktonie poza okresem zwartego występowania (K. Szczepanek) oraz badań z zakresu dendrochronologii (A. Zieliński).

W czasie sesji posterowej zostało zaprezentowanych 5 posterów poruszających problematykę związaną z: badaniami palinologicznymi („Arktyczno-trzeciorzędowa palinoflora w neogenie Europy Centralnej”, E. Planderowa, I. Grabowska, A. Kohlman-Adamska, H. Ważyńska, B. Słodkowska, M. Ziemińska-Tworzydło; „Zbiorowiska roślinne i palinofacje w dolnomioceńskich osadach dolnego pokładu węgla w kopalni Turów”, M. Ziemińska-Tworzydło; „Morfologia ziaren pyłku krajowych gatunków z rodziny *Caprifoliaceae*”, I. Maciejewska); badaniami karpologicznymi („Studia biometryczne nad karpologią współczesnych i kopalnych gatunków rodzaju *Liquidambar* L.”, J. Hanz) oraz ochroną stanowisk paleontologicznych („Flory kopalne *in situ* w systemie ochrony stanowisk miocenu Karpat i zapadliiska przedkarpackiego”, M. Gonera).

W środę, po południu, odbyło się równoległe sympozjum „Człowiek i roślinność holocenu” zorganizowane przez dr hab. M. Latafową oraz spotkanie dyskusyjne poświęcone propozycjom zmian w zakresie nomenklatury taksonów kopalnych. W spotkaniu, które poprowadziła doc. M. Reymanówna, wzięli udział m.in.: prof. H.-J. Schweitzer, prof. L. Stuchlik, prof. E. Turnau, doc. E. Zastawniak, dr M. Ziemińska-Tworzydło. Po gorącej dyskusji postanowiono zgłosić do Komisji Nomenklatury Botanicznej przy Kongresie Botanicznym następujące wnioski:

– przy opisach nowych taksonów kopalnych stosować, o ile to możliwe, nazwy botaniczne wraz z dołączoną końcówką organową

– wprowadzić dla rodzaju pojęcie gatunku typowego.

W czasie trwania Zjazdu członkowie sekcji paleobotanicznej wzięli ponadto udział w licznych i różnorodnych imprezach towarzyszących oraz konferencjach terenowych. 50 Zjazd PTB był największym w dziejach tego Towarzystwa zjazdem botaników, uczestniczyło w nim ok. 800 osób, w tym kilkunastu gości zagranicznych. Stworzyło to możliwość licznych spotkań i dyskusji poza programem.

Na zakończenie należy podkreślić wspaniałą or-

ganizację sesji, dzięki czemu wszystko przebiegało zgodnie z planem, oraz ogromną gościnność gospodarzy, którzy starali się zapewnić miłą i serdeczną atmosferę w trakcie obrad.

Katarzyna KRAJEWSKA

ZEBRANIE SEKCJI HISTORII BOTANIKI PTB (KRAKÓW, POLSKA, 11 STYCZNIA 1996)

Meeting of the Section of History of Botany of the
Polish Botanical Society (Kraków, Poland,
11 January 1996)

W dniu 11 stycznia 1996 roku w sali konferencyjnej Instytutów Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego i Polskiej Akademii Nauk odbyło się zebranie Sekcji Historii Botaniki PTB połączone z posiedzeniem Oddziału Krakowskiego PTB. Referat pt.: „The role of botanic garden of Leiden in the development of botany at the time of Renaissance” wygłosił dr Jan de Koning – dyrektor Ogrodu Botanicznego w Lejdzie (Holandia). Prelegent przebywał w Krakowie na zaproszenie dr hab. Alicji Zemanek – przewodniczącej Sekcji Historii Botaniki PTB; ona również w słowie wstępnym zaprezentowała sylwetkę naukową dr J. de Koninga, jego dokonania w botanice tropikalnej, zwłaszcza afrykańskiej (najnowsze książki z tej dziedziny), a także jego prace na polu historii botaniki. W swym referacie prelegent nie ograniczył się tylko do roli Ogrodu Botanicznego w Lejdzie w rozwoju botaniki w czasach renesansu, lecz również omówił jego obecną działalność.

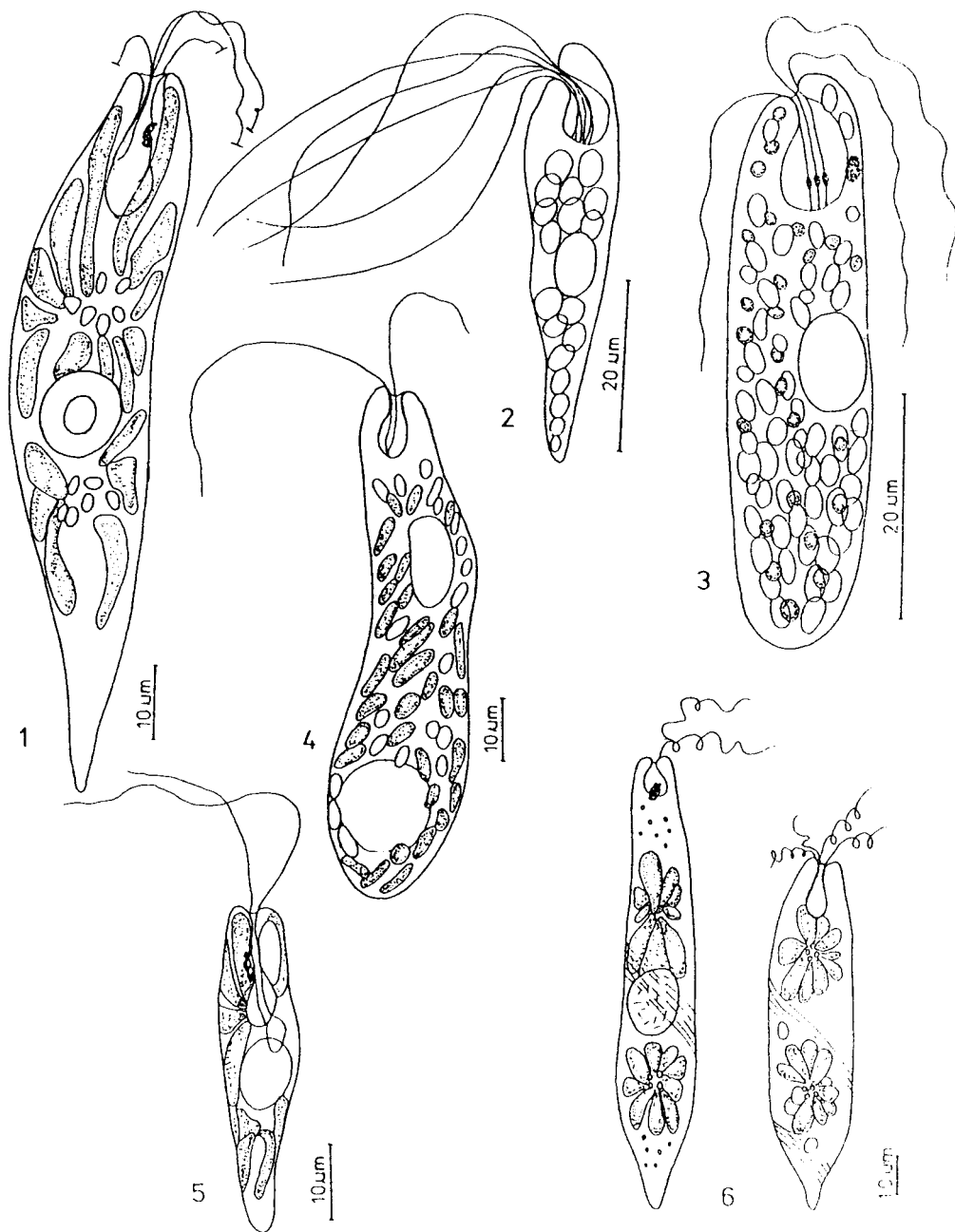
Piotr KÖHLER

VARIA

Tetreatreptia, NOWY RODZAJ *EUGLENOPHYCEAE* ZNALEZIONY W ATLANTYKU

Tetreatreptia, new genus of *Euglenophyceae*
found in Atlantic

Eugleniny, zwłaszcza wód słonych i słonawych, są nadal słabo poznane. Kryją jeszcze wiele ciekawych niespodzianek taksonomicznych, o czym świadczy fakt opisanie niedawno nowego rodzaju i gatunku *Tetreatreptia pomquetensis* [3]. Został on znaleziony już w 1990 roku i dopiero szczegółowe badania cytologiczne i studia nad ultrastrukturą aparatu

Ryc. 1–6. 1 – *Tetrestreptia pomquetensis* (rys. wykonany wg fotografii Mc Lachlana i innych); 2 – *Hegneria leptodactyli* (wg Leedalea); 3 – *Euglenamorpha hegnerii* (wg Leedalea); 4 – *Eutreptia perty* (rys. wykonany wg fotografii Davson i Walne); 5 – *Eutreptiella eupharygnea* (wg Walne i innych); 6 – *Eutreptiella braarudii* (wg Thronsdona).

Figs. 1–6. 1 – *Tetrestreptia pomquetensis* (drawing made after the photo according to Mc Lachlan et al.); 2 – *Hegneria leptodactyli* (after Leedale); 3 – *Euglenamorpha hegnerii* (after Leedale); 4 – *Eutreptia perty* (drawing made after the photo according to Davson i Walne); 5 – *Eutreptiella eupharygnea* (after Walne et al.); 6 – *Eutreptiella braarudii* (after Thronsdon).

wiciowego [5] dały podstawę do opublikowania pełnego opisu.

T. pomquetensis (Rys. 1) ma cztery wici wychodzące poza rezerwuar. Dwie z nich sięgają długości komórki, zaś dwie są krótsze o połowę od niej. Komórki mają około 70–100 μm długości i 8–13 μm szerokości. Powierzchnia pelikuli pokryta jest drobnymi prążkami. Dość duży rezerwuar zajmuje ok. 1/4 lub 1/3 długości komórki. Stigma położona jest w przedniej części komórki. Jądro duże, usytuowane centralnie, rozdziela dwa zgrupowania gwieździste ułożonych chloroplastów.

Tetreuptia została znaleziona w wodach Oceanu Atlantyckiego u wschodnich wybrzeży Ameryki Północnej w Nowej Szkocji. Ma wąski zakres tolerancji temperatury, bowiem najlepiej rozwija się w temperaturze 0–7°C, jest więc gatunkiem zimnolubnym. Jest typowym fototrofem posiadającym 4 heterodynamiczne wici.

Zjawisko wielowiciowości jest znane wśród *Euglenophyceae* zarówno u przedstawicieli form bezbarwnych, osmotroficznych, np. *Hegneria leptodactyli* z 7 wiciami (Rys. 2) jak i fototroficznych np. *Euglenomorpha hegnerii* z trzema wiciami (Rys. 3) i *Eutreptia perty* (Rys. 4) z dwiema lokomotorycznymi wiciami [2]. Istnieje szczególnie duże podobieństwo do przedstawicieli rodzaju *Eutreptiella*, np. *E. eupharyngae* Moestrup & Norris (Rys. 5), z dwiema wiciami [6] i tak samo ułożonym chloroplastem jak u *Tetreuptia*, oraz do *Eutreptiella braarudii* [4], u której obserwowano wcześniej pojedyncze okazy z czterema wiciami (Rys. 6). Autorzy jednak uznali, że występowanie w tym przypadku czterech wici jest jedynie przypadkowo występującą duplikacją.

Stała obecność 4 wici w komórce jest zjawiskiem unikalnym wśród euglenin autotroficznych, wolno żyjących.

Konrad WOŁOWSKI

LITERATURA

- [1] DAVSON N. S., WALNE P. L. 1991. Structural characterization of *Eutreptia pertyi* (*Euglenophyta*). I. General description. *Phycologia* 30(3): 287–302.
- [2] LEEDALE G. F. 1967. *Euglenoid Flagellates*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, New Jersey, ss. 242.
- [3] McLACHLAN J. L., SEQUEL M. R., FRITZ L. 1994. *Tetreuptia pomquetensis* gen. et sp. nov. (*Euglenophyceae*). A quadriflagellate, phototrophic marine euglenoid. *J. Phycol.* 30(3): 538–544.
- [4] THRONSEN J. 1969. Flagellates of Norwegian Coastal Waters. *Nytt. Mag. Bot.* 16: 162–215.
- [5] TREIMER R. E., LEWANDOWSKI C., L. 1994. Ultrastruc-

ture of the basal apparatus and putative vestigial feeding apparatuses in a quadriflagellate euglenoid (*Euglenophyta*). *J. Phycol.* 30(1): 28–38.

- [6] WALNE P. L., MOESTRUP O., NORRIS O. R., EITL H. 1986. Light and electron microscopical studies of *Eutreptiella eupharyngae* sp. nov. (*Euglenophyceae*) from Danish and American waters. *Phycologia* 25, (1): 109–126.

MUZEA, ARCHIWALIA, ZBIORY MUSEUMS ARCHIVES, COLLECTIONS

„HISTORIA ILUSTRACJI BOTANICZNEJ” –
WYSTAWA W BIBLIOTECE JAGIELLOŃSKIEJ
(KRAKÓW, POLSKA,
22 CZERWCA – 15 LIPCA 1995)

„History of botanical illustration”, an exhibition at
the Jagiellonian Library
(Cracow, Poland, 22 June – 15 July 1995)

Jedną z najbardziej atrakcyjnych imprez towarzyszących 50. Zjazdowi Polskiego Towarzystwa Botanicznego, była wystawa ilustracji botanicznej w Bibliotece Jagiellońskiej, trwająca od 22 VI – 15 VII 1995. Wystawę zorganizował dyrektor Biblioteki Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego i Polskiej Akademii Nauk dr hab. Andrzej Jankun, znawca i miłośnik dawnej książki, wspólnie z mgr Danutą Bromowicz z Biblioteki Jagiellońskiej. Wspaniałe, unikatowe dzieła botaniczne pochodziły przede wszystkim z Biblioteki Jagiellońskiej, jednej z najbogatszych w dawne druki przyrodnicze książki świata. Pojedyncze eksponaty wypożyczono z Biblioteki Instytutu Botaniki UJ i PAN, Biblioteki Głównej Akademii Rolniczej w Krakowie oraz Muzeum UJ.

Główną ideą organizatorów było pokazanie najdawniejszej ryciny, od czasów starożytnych do końca XVIII w. Historyczny przegląd wizerunków roślin rozpoczynał się od fotokopii reliefów ozdabiających ściany świątyni w Karnaku. Ten osobliwy „zielnik”, pochodzący z ok. 1500 r. p.n.e., był rejestrem roślin przywiezionych przez faraona Thotmesa III ze zwycięskiej wyprawy do Palestyny. Kultura starożytnego Egiptu zna wiele podobnych przedstawień roślin, które można traktować jako najwcześniejsze ilustracje botaniczne. Jednym z najpopularniejszych dzieł o roślinach starożytnego świata była *Materia Medica* greckiego lekarza Dioskuridesa (Dioscoridesa) (I w. p.n.e.), kopiowana i komentowana przez ponad tysiąc

Fot. 1. Organizatorzy ekspozycji – dr hab. Andrzej Jankun i mgr Danuta Bromowicz.
 Phot. 1. Organizers of the exhibition – dr hab. Andrzej Jankun and Danuta Bromowicz MSc.

pięset lat. Pokazano kilka fotokopii rycin z tej pracy, pochodzących ze sławnego kodeksu wiedeńskiego (*Codex Vindobonensis*), sporządzonego w Konstantynopolu ok. 512 r. n. e. przez Anicię Julianę, córkę cesarza Olybriusa.

Złotym wiekiem w historii ilustracji botanicznej był czas Renesansu, kiedy uczeni i artyści zjednoczyli się we wspólnym wysiłku ukazania różnorodności i piękna świata roślin. Z tego właśnie okresu zaprezentowano bardzo wiele oryginalnych starodruków, należących do prawdziwych dzieł sztuki edytorskiej. Nie zabrakło tu najwcześniejszego dzieła botaniki nowożytnej, *Herbarum vivae eicones* Ottona Brunfelsa (1530), którego nowatorstwo polegało na zamieszczeniu realistycznych rysunków roślin z natury, wykonanych przez ucznia Albrechta Dürera, Hansa Weiditza. Do najpopularniejszych publikacji Renesansu należały tzw. zielniki, czyli ilustrowane księgi o roślinach użytkowych, wydawane w wielu krajach, czytane nie tylko przez uczonych, ale również przez lekarzy i aptekarzy, zainteresowanych ziołolecznictwem. Ryciny roślin w zielnikach służyły do identyfikacji gatunków, stąd ich ogromne znaczenie. W wielu przypadkach

wykonywane były przez artystów, zatrudnionych przez autorów lub wydawców, a poziom ich wierności zadziwia do dzisiejszego dnia. Można się było o tym przekonać oglądając ryciny w zielnikach takich autorów jak Teodor Dorstenius (1540), Leonard Fuchs (1542), Mateusz L'Obel (Lobelius) (1576), czy sławny komentator Dioskuridesa – Piotr Andrzej Mattioli, którego książka doczekała się kilkudziesięciu edycji (wyekspozowano wydanie z 1562 r.). Szczytowym osiągnięciem szesnastowiecznej ikonografii są wizerunki roślin wykonane przez malarzy flamandzkich, dla wybitnego botanika Karola L'Ecluse (Clusiusa), założyciela Ogrodu Botanicznego w Lejdzie, autora wielu publikacji. Ekspozycja zawierała niezwykle cenne oryginały tych rycin (akwarele i gwaśze). Dynamiczny rozwój botaniki szesnastowiecznej znalazł odzwierciedlenie w nauce polskiej. Na wystawie można było obejrzeć pierwszy polski druk o roślinach (1530) – krakowską edycję średniowiecznego poematu o własnościach ziół *De herbarum virtutibus*, przygotowaną do druku przez Szymona z Łowicza. Przedstawienia roślin w tej pracy mają charakter średniowieczny, przypominając o ciemnym okresie ilu-

Fot. 2. Fragment wystawy, z najstarszymi drukami botanicznymi.

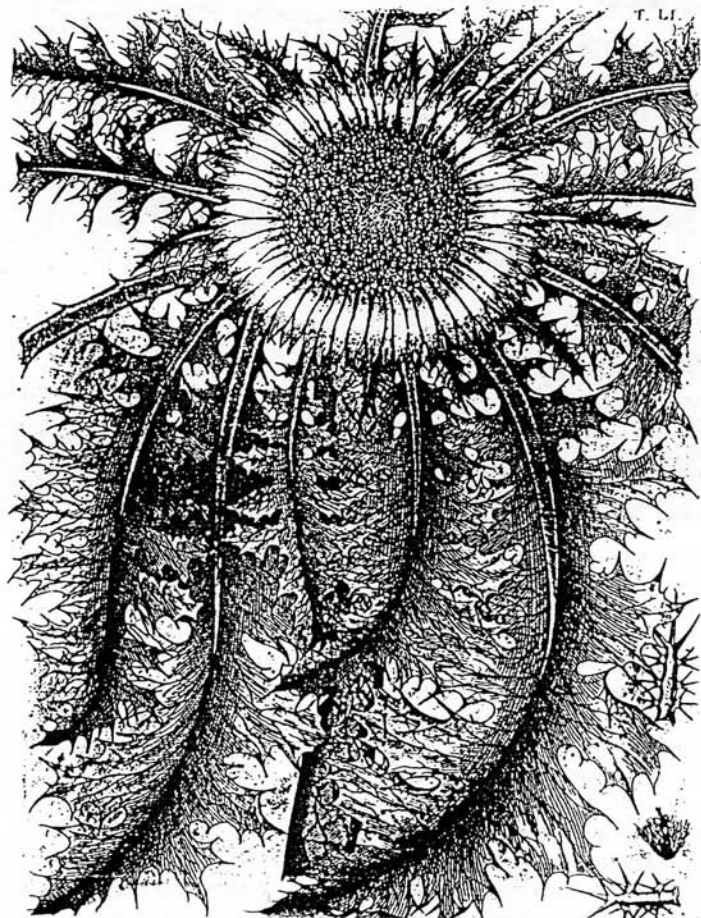
Phot. 2. Part of exhibition with the oldest botanical prints.

stracji botanicznej, kiedy to ryciny, powielane ręcznie przez kopistów rękopisów, były często przedstawiane bardzo nieudolnie. Ilustracje w innym dziele wydanym w Krakowie, *Herbarzu Marcina Siennika* (1568) mają niepowtarzalny urok popularnych renesansowych rycin, zawierających często obok rośliny – również symboliczne przedstawienia ludzi i zwierząt. Uzupełnieniem druków były ekspozowane niezwykle rzadko klocki drzeworytnicze (własność Muzeum UJ), które służyły jako matryce ilustracji do pracy Siennika i innych polskich zielników. Na wystawie nie mogło zabraknąć *opus magnum* polskiego Renesansu, *Zielnika* Szymona Syreniusza, (Cracoviae, 1613), opracowanego pod koniec XVI w., wydanego po śmierci autora, w 1613 r. Charakter ilustracji w XVII i XVIII w. pozostawał w ścisłym związku z eksploracją flory świata oraz wielką fascynacją egzotycznymi roślinami, uprawianymi w bogatych, barokowych i klasycystycznych ogrodach. Pokazano z tego okresu kilkanaście rzadkich dzieł botanicznych, ilustrowanych przez znanych rysowników, którzy zcassa-

mi ręcznie kolorowali swoje rysunki, na życzenie właścicieli ksiąg. Prawdziwymi pomnikami sztuki edytorskiej są *Theatrum Tulipanorum* (1661) S. Escholz, czy wielotomowy album *Icones plantarum* (1781–1793) J. N. Jacquina. Na ekspozycji znalazły się też unikatowe, oryginalne akwarele Ferdynanda Bauera, z cyklu *Passion flowers*.

Rycina botaniczna ukazywała nie tylko piękno roślinnych form, ułatwiając odróżnianie gatunków i odmian. W historii botaniki była często odzwierciedleniem nowych, rewolucyjnych kierunków badawczych. Przykładem są jedne z pierwszych obrazów roślin spod mikroskopu, zamieszczone w pionierskiej pracy anatomicznej *Anatome plantarum* Marcellego Malpighiego (T 1–2, 1675–1679). Ten rzadki druk ukazuje elementy struktury wewnętrznej rośliny, zapowiadając przełom w naukach biologicznych. Spojrzenie w głąb, w nieskończone przestrzenie mikrokosmosu rośliny, stało się odtąd jednym z głównych nurtów botanicznych studiów. Niepowtarzalny świat wewnętrznych struktur, dostępny jedynie dla wybranych

HISTORIA ILUSTRACJI BOTANICZNEJ

EKSPozyCJA
W SALI WYSTAWOWEJ
BIBLIOTEKI JAGIELLOŃSKIEJ
W DNIACH 22.06 - 15.07.95

(przyrodników) rzadko bywa dziś ukazywany oczom szerszej publiczności. We współczesnych pracach naukowych rycina odgrywa jedynie pomocniczą rolę, znacznie większe znaczenie mają fotografie i schematy, przedstawiające różnego typu zależności. Spośród „klasycznych” rysunków ozdabiających współczesne publikacje zaprezentowano oryginalne rysunki kilku znakomitych krakowskich rysowniczek, m.in. H. Bednarek-Ochyry, M. Matyjaszkiewicz, E. Nowotarskiej, E. U. Zajac. Przedstawiono też rysunki i gwasze słowackiej ilustratorki, K. Ciganowej.

Przed gablotami, w których znajdowały się starodruki, zawieszono reprodukcję obrazu łąki Leonarda da Vinci. Sławny ten obraz, który mógłby z powodzeniem ozdabiać współczesną książkę omawiającą zagadnienia klasycznej ekologii, obrazuje narodziny jednego z najpoważniejszych kierunków nauki, biologii środowiskowej, sięgającej swą genezą czasów Renesansu. Jest to jeden z wielu przykładów w historii kultury, kiedy widzenie artysty wyprzedziło spojrzenie uczonych.

Wystawa cieszyła się ogromnym zainteresowaniem nie tylko przyrodników, ale i szerokiej publiczności, toteż słowa uznania należą się organizatorom, którzy wydobyli na światło dzienne bezcenne druki, ukryte na codzień w magazynach bibliotecznych.

Alicja ZEMANEK

POLEMIKI, DYSKUSJE POLEMICS AND DISCUSSIONS

UWAGI NA TEMAT DONIESIENIA PROF. DR
HAB. ANNY MEDWECKIEJ-KORNAŚ
O PRZEPROWADZONEJ PRZEZ JEJ MĘŻA
RECENZJI RĘKOPISU *ATLASU ROŚLIN
NACZYNIOWYCH LUBELSZCZYZNY*
AUTORSTWA DOMINIKA FIJAŁKOWSKIEGO

Remarks on Prof. A. Medwecka-Kornaś information
on his husband review of manuscript of *Atlas of
vascular plants of the Lublin region* by Dominik
Fijałkowski

Uwagi prof. dr hab. Anny Medweckiej-Kornaś uważam za słuszne i uzasadnione. Popeniłem gafę, wprowadzając (na moją osobistą prośbę i odpowiedzialność w Wydawnictwie Lubelskiego Towarzystwa Naukowego) prof. J. Kornasia jako jednego z recenzentów mojej *Flory roślin naczyniowych Lubelszczyzny*. Przeprosiłem to prof. dr hab. Annę Me-

dwecką-Kornaś natychmiast po odczuciu mojego błędu; pragnę to powtórzyć również poprzez *Wiadomości Botaniczne*.

Prof. J. Kornaś napisał recenzję przed 11 laty, o czym nie wiedział aktualny Komitet Redakcyjny Lubelskiego Towarzystwa Naukowego. Stąd podstawą drukowania *Flory* były dwie późniejsze recenzje. W międzyczasie powstał – dzięki zaleceniu prof. J. Kornasia – tom pierwszy; uzupełniono stanowiska do tomu drugiego, a przede wszystkim uzyskano pieniądze na techniczne przerysowanie blisko 1700 mapek rozmieszczenia roślin.

Nie uwzględniono wszystkich zaleceń prof. J. Kornasia, zwłaszcza w odniesieniu do formy graficznej mapek.

Flora w moim założeniu miała mieć nie tylko aspekt geograficzny, ale przede wszystkim ekologiczny; miała też podać przybliżoną zasobność gatunków na stanowiskach i ich zagrożenia w aspekcie szeroko pojętej ochrony przyrody. Żadna inna ze znanych mi metod nie mogła spełnić tych zadań. Te wartości mogłem przedstawić dlatego, ponieważ osobiście odkrywałem lub potwierdzałem wszystkie stanowiska roślin przez 45 lat żmudnych badań terenowych, poświęcając przeciętnie 100 dni rocznie wędrowkom po Lubelszczyźnie. Zgromadziłem też zbiory zielnikowe, które uzupełniały rozprawy niemal wszystkich systematyków polskich, a nieraz i zagranicznych.

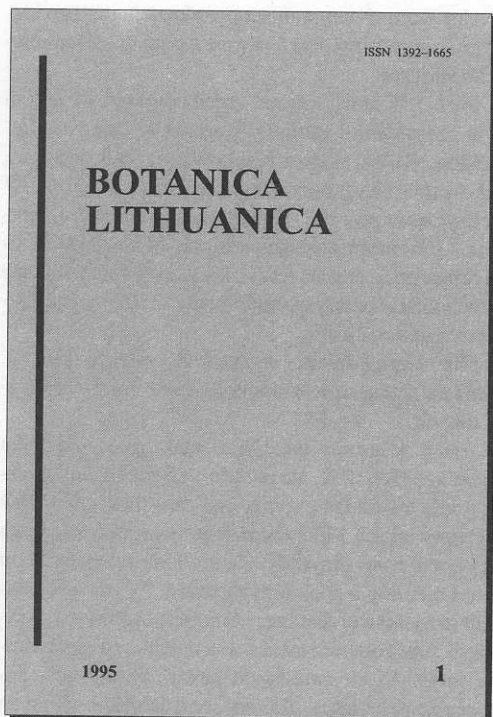
Sądzę, że zadania jakie postawił mi w 1947 r. prof. dr Józef Motyka (były Kierownik Zakładu Systematyki i Geografii Roślin UMCS w Lublinie) – założenia Ogrodu Botanicznego UMCS i opracowania *Flory roślin naczyniowych Lubelszczyzny* – wypełniłem w miarę moich sił, wiedzy i warunków materialnych; kosztem zdrowia, osobistych wyrzeczeń i maksymalnego zaangażowania.

em. prof. dr hab. Dominik FIJAŁKOWSKI

NOWE PERIODYKI I SERIE NEW JOURNALS AND SERIES

BOTANICA LITHUANICA

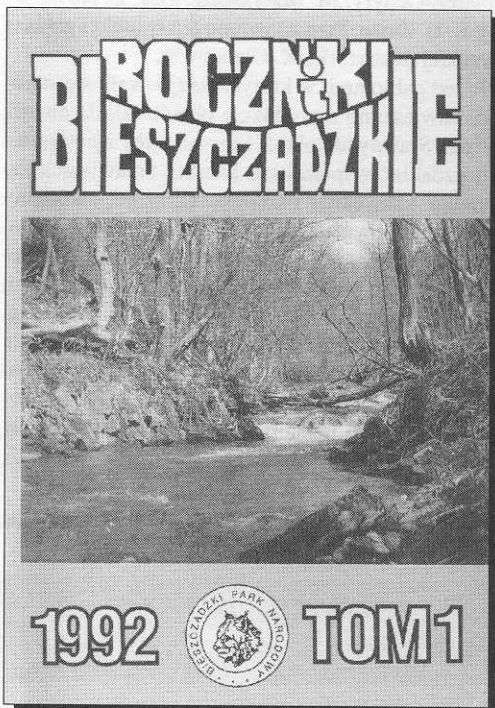
Botanica Lithuanica (ISSN 1392-1665) jest nowym, a zarazem – co godne podkreślenia – pierwszym litewskim czasopiśmie wyłącznie botanicznym. Jest to wspólne przedsięwzięcie Instytutu Botaniki w Wilnie i Wileńskiego Uniwersytetu Pedagogicznego. Redaktorem naczelnym jest Dr Romas Pakal-

Redakcja i Wydawca: *Botanica Lithuanica*
 Institute of Botany
 Zaliuju ezeru 49
 LT-2021 Vilnius, Lithuania

Jan J. WÓJCICKI

ROCZNIKI BIESZCZADZKIE

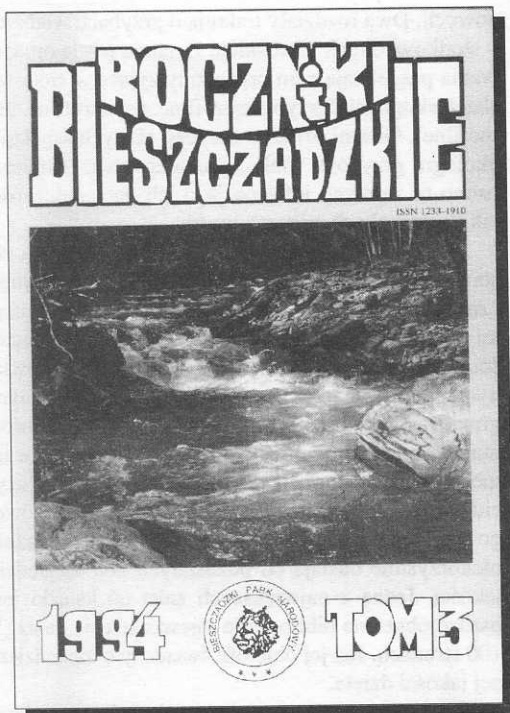
nis, dyrektor Instytutu Botaniki w Wilnie, zaś Rada Redakcyjną tworzy 16 osobowy międzynarodowy zespół botaników, w tym 10 Litwinów, oraz po jednym ze Szwecji, Czech, Estonii, Łotwy, i Niemiec; Polskę reprezentuje prof. Władysław Wojewoda z Instytutu Botaniki im. W. Szafera Polskiej Akademii Nauk w Krakowie. Pierwszy numer *Botanica Lithuanica* ukazał się w 1995 roku i, według zapowiedzi Redakcji, ukazywać się będzie kwartalnie.

Pismo publikuje prace botaniczne z zakresu botaniki ogólnej, bioróżnorodności, systematyki roślin i grzybów, fitocenologii, ekologii i geografii roślin, a także botaniki stosowanej i ochrony bioróżnorodności. W czasopiśmie publikować mogą zarówno botanicy litewscy, jak i zagraniczni. Prace redagowane są według przyjętych obecnie norm w czasopismach botanicznych: poprzedzone abstraktem w języku rosyjskim, słowami kluczowymi; ukazują się w języku litewskim, angielskim lub rosyjskim ze streszczeniami w pozostałych dwóch językach. Pismo podzielone jest na działy: oryginalne prace naukowe i artykuły, krótkie doniesienia, recenzje, personalia i kronika.

Czasopismo *Botanica Lithuanica* dostępne jest w drodze wymiany prowadzonej bezpośrednio przez Instytut Botaniki w Wilnie, który jest zarazem jego wydawcą.

Roczniki Bieszczadzkie (ISSN1233–1910) to czasopismo Bieszczadzkiego Parku Narodowego, które zostało powołane do życia w 1992 roku w celu publikowania referatów z corocznych konferencji naukowych, organizowanych przez Ośrodek Naukowo-Dydaktyczny Parku. Motywem przewodnim konferencji jest temat: „Zasoby przyrodnicze Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpłaty Wschodnie” i ich ochrona”. W *Rocznikach* publikowane są ponadto oryginalne prace naukowe, projekty ochrony zasobów zarówno przyrodniczych, jak i dziedzictwa kulturowego, a także koncepcje rozwoju edukacji przyrodniczej, turystyki i rekreacji na obszarze Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpłaty Wschodnie”. Łamy czasopisma otwarte są również dla opracowań z innych części Karpat Wschodnich, mających znaczenie dla dalszych analiz o charakterze porównawczym.

Każdy tom kończy „Kronika ważniejszych wyda-

rzeń w Bieszczadzkim Parku Narodowym” za dany rok. Publikowane w języku polskim prace zaopatrzone są w angielskojęzyczny tytuł, podpisy rycin, opisy tabel i krótkie streszczenia. Czyni to pismo bardziej dostępnym dla szerokiego grona czytelników zagranicznych.

Redaktor Naczelny: Mgr Tomasz Winnicki
Ul. Bełzka 7
38-700 Ustrzyki Dolne

Jan J. WÓJCICKI

RECENZJE BOOK REVIEWS

HERCZEK A., GORCZYCA J., ROSTAŃSKI A. *Ścieżka dydaktyczna w Dolinie Ślepiotki*. Fundacja Ekologiczna „Silesia”. Katowice 1993, ss. 54.

Nakładem wydawnictwa Fundacja Ekologiczna „Silesia” ukazała się broszura – przewodnik *Ścieżka dydaktyczna w dolinie Ślepiotki*. Autorzy, A. Herczek, J. Gorczyca i A. Rostański, wykorzystując walory przyrodnicze źródeł i górnego biegu rzeki Ślepiotki w Katowicach–Murckach zaprojektowali ścieżkę dla celów dydaktycznych. Publikacja adresowana jest

głównie do nauczycieli biologii szkół podstawowych i średnich; może także służyć jako przewodnik dla miłośników przyrody.

Zamieszczono tu prostą i czytelną mapę, przedstawiającą lokalizację ścieżki i jej podział na odcinki odpowiadające zróżnicowaniu siedliskowemu. W kompleksowym opisie poszczególnych etapów ścieżki uwzględniono gatunki roślin i zwierząt najczęściej występujące, co gwarantuje łatwość i pewność ich odnalezienia, a tym samym umożliwia prowadzącemu wcześniejsze ustalenie profilu zajęć. Na wyznaczonej trasie można realizować różnorodne tematy z zakresu programu nauczania biologii w szkole podstawowej i średniej. Przy opisach zwierząt i roślin autorzy zamieścili informacje dotyczące ich cech budowy, trybu życia i roli w środowisku. Znaczną część omawianych gatunków przedstawiono w barwnych ilustracjach, co ułatwia ich odnalezienie i zidentyfikowanie, a także zachęca do prowadzenia obserwacji w terenie. Projektodawcy uwzględnili łatwość dojazdu oraz dogodność warunków pokonywania wyznaczonej trasy przez grupy uczniów. Podano również wskazówki co do terminu prowadzenia zajęć, zalecanego stroju i zasad bezpiecznego zachowania się.

Publikacja jest dobrze opracowana merytorycznie. Ze względu na jej przeznaczenie, wskazane byłoby konsekwentne stosowanie polskiego i łacińskiego nazewnictwa roślin i zwierząt. Dla ułatwienia wyboru informacji tematycznych należałoby także wyraźniej wydzielić poszczególne grupy organizmów.

Wycieczka dydaktyczna zorganizowana za pomocą broszury–przewodnika może znacznie usprawnić, wzbogacić i uatrakcyjnić proces nauczania. Bezpośrednie obcowanie z przyrodą pozwala poznać i zrozumieć jej złożoność, rozwija wrażliwość na piękno. Stanowi także niezwykle ważny element szeroko pojętej edukacji ekologicznej. Jest to pożyteczna publikacja i powinna znaleźć się w szkolnych bibliotekach. Broszura może stanowić doskonałą pomoc dla nauczycieli, którzy często mają niewielkie rozeznanie w lokalnych warunkach przyrodniczych. Szczególnie znaczenie ma prezentowanie fauny i flory dużych miast i aglomeracji przemysłowych, gdzie kontakt z przyrodą jest ograniczony. Należy oczekiwać liczniejszych tego typu opracowań nie tylko dla regionu Górnego Śląska.

Broszura, opracowana i wydana na zlecenie Wojewódzkiego Konserwatora Ochrony Przyrody w Katowicach, otwiera serię: „Przyrodnicze ścieżki dydaktyczne województwa katowickiego”.

Beata WOZIWODA

DIX N. J., WEBSTER J. *Fungal Ecology*. Chapman & Hall, London, Glasgow, Weinheim, New York, Tokyo, Melbourne, Madras. 1995, str. 549, ISBN 0 412 22960 9 (HB), 0 412 64130 5 (PB), British Library Number: 94-72667,

W 1995 roku, po latach oczekiwania na dzieło obejmujące wiedzę o ekologii grzybów, dostaliśmy do rąk książkę Dix'a i Webstera. Już same nazwiska autorów zachęcają do sięgnięcia po tę pozycję. Webster – emerytowany profesor Uniwersytetu w Exeter jest autorem licznych, cenionych prac z zakresu ekologii grzybów wodnych i koprofilnych. Dix natomiast specjalizuje się w zagadnieniach związanych z rozkładem materii organicznej pochodzenia roślinnego, a przede wszystkim udziałem grzybów w deterioracji związków.

W tekście, poza podsumowaniem wyników badań samych autorów, znalazły się najistotniejsze informacje pochodzące z licznych publikacji ostatniego ćwierćwiecza. Niemały procent danych pochodzi z prac najświeższych, z lat dziewięćdziesiątych.

Książka składa się z dwu zasadniczych części. Wstęp i pierwsze trzy rozdziały wprowadzają czytelnika w tematykę. Mogą być one szczególnie cenne dla studentów i początkujących badaczy, dając im podstawy do zrozumienia i dostatecznego wykorzystania szczegółowych danych zawartych w drugiej części książki. Wyszczególniono tu aspekty ekologii, na które autorzy kładą największy nacisk, i których rozwinięcie znajdzie czytelnik w szczegółowej części dzieła. Do tych zagadnień należą: rozmieszczenie grzybów w skali „mikro” i „makro”, formy i czas występowania, liczebność i biomasa, aktywność i przeżywalność form, zdolności rozrodcze i konkurencja. Część wstępna przybliża pojęcia pleomorfizmu, przemian fazowych, charakteru zarodnikowania i struktur płciowych.

Druga część pracy, na którą składają się rozdziały od 4 do 13 została uporządkowana wg kryterium nisz i grup ekologicznych. Każdy rozdział prezentuje wyniki badań dotyczących poszczególnych środowisk bytowania grzybów. Znajdziemy w nich listy lub tabelaryczne zestawienia rodzajów i gatunków charakterystycznych dla danej niszy.

Autorzy poświęcili dwa rozdziały grzybom rozkładającym materiał organiczny pochodzenia roślinnego; jeden z nich dotyczy organizmów rozkładających liście, drugi omawia zagadnienia związane z rozkładem drewna. Przedstawiono zależności ekologiczne grzybów fitopatogenicznych, ze szczególnym uwzględnieniem pasożytów traw. Kolejne części książki dotyczą grzybów glebowych, koprofilnych, mikory-

zowych. Dwa rozdziały traktują o grzybach wodnych – słodkowodnych i morskich. Ostatnie partie opracowania przybliżają nam organizmy żyjące w środowiskach skrajnych (grzyby kserofilne, psychrofilne, termofilne). Ostatni rozdział dotyczy różnych aspektów ekologii grzybów wielkoowocnikowych. Zamieszczono tu zarówno informacje o ich patogeniczności jak i o związkach mikoryzowych.

Książka Dix'a i Webstera jest uogólniającym zestawieniem najważniejszych wyników badań ekologicznych dotyczących grzybów. Dodatkowym atutem tej pozycji są zawarte w wielu rozdziałach wiadomości o technikach izolacyjnych i metodach hodowlanych, stosowanych przez badaczy poszczególnych grup grzybów. Tekst ubarwiają liczne, wysoce informatywne tabele, wykresy i diagramy. W książce tej możemy również obejrzeć zdjęcia robione przy użyciu mikroskopu optycznego, skanningowego, fazowego i stereoskopowego, przy czym te ostatnie wyraźnie niekorzystnie odstają od pozostałych pod względem jakości. Jedną z największych zalet tej książki jest bardzo obszerna bibliografia mieszcząca się na aż (!) 100 stronach. Już jej objętość świadczy o niecodziennej jakości dzieła.

Każdy czytelnik począwszy od studenta, a skończywszy na specjalistcie znajdzie wśród ponad tysiąca tytułów pozycje szczególnie dla niego istotne i przydatne.

Warto zwrócić uwagę na to, że autorzy przyjmują współczesną klasyfikację grzybów, która nie obejmuje organizmów grzybopodobnych, tradycyjnie określanych mianem grzybów, stąd na próżno można szukać w książce informacji o przedstawicielach *Myxomycota*, *Oomycota*, *Plasmodiophoromycota*.

Fragmentaryczność danych dotyczących grzybów pasożytów zwierząt, endosymbiontów i komensali, które autorzy omówili bardzo skrótowo, a które stanowią nie mniej ważny składnik mikocenozy niż grzyby zasiedlające trawy, powoduje jedyne rozczarowanie, którego możemy doznać przy czytaniu tej publikacji.

Poza tym drobnym brakiem, dzieło jest godne szczerego polecenia. Czytelny układ, liczne odnośniki w tekście, indeks i bibliografia stanowią gwarancję odnalezienia poszukiwanych, najbardziej aktualnych informacji.

Myślę, że mogę wyrazić przekonanie, że ta bardzo cenna pozycja, napisana w przystępny sposób doczeka się już w najbliższym czasie licznych wznowień i przez wiele lat będzie stanowić jedno z niezastąpionych dzieł w podręcznej bibliotece każdego mikologa.

Prace Ogródu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego. Tom 2, zeszyt 1, Wrocław 1995. Opracowanie zbiorowe pod red. Tomasza Jana Nowaka. Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, ss. 335.

Na wstępie warto przypomnieć, że zeszyt pierwszy tomu pierwszego *Prac Wrocławskiego Ogródu Botanicznego* ujrzał światło dzienne w 1892 roku, a jego redaktorem był profesor Karl Prantl, dyrektor Ogródu w latach 1889–1893. Obecnie, po stuletniej przerwie, dzięki niestrudżonym wysiłkom dyrektora Ogródu dra hab. T. J. Nowaka trafił do rąk czytelnika drugi tom *Prac Ogródu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego*.

Uzasadnieniem podkreślenia szczególnie trafnej decyzji jest fakt zamieszczenia na początku wzmiankowanej publikacji, reprintedu zeszytu pierwszego tomu pierwszego obejmującego 166 stron. Zawiera on m.in. systematykę paproci opracowaną przez K. Prantla, porównawcze badanie budowy drewna niektórych roślin w obrębie zrosłopłatkowych – pióra Wernera Pomreke oraz Carla Meza – „Badanie rozmieszczenia geograficznego amerykańskich tropikalnych *Lauraceae*”.

W obecnych *Pracach* znajdujemy również bardzo interesujący i świetnie zredagowany artykuł Magdaleny Mularczyk o wybitnym paleobotaniku niemieckim, Heinrichu Robercie Goppercie (1800–1884). Dotychczas nie było w naszej literaturze tak obszernej pracy o tym zasłużonym i tak mało nam znanym uczonym, który poświęcił wrocławskiemu Ogródoowi 56 lat swego życia.

Dalszą cenną częścią omawianej książki jest zestawiony przez T. J. Nowaka, B. Wójcika i M. Mularczyk katalog publikacji pracowników Ogródu Botanicznego Uniwersytetu Wrocławskiego i prace o Ogrórze za lata 1811–1994. W sumie 1601 pozycji oraz indeks autorów.

Na wyróżnienie zasługuje też program „Bibliografia” pióra G. Wójcika. Został sporządzony w celu utworzenia bazy gromadzącej dane bibliograficzne zarówno prac publikowanych przez pracowników Ogródu, jak również artykułów dotyczących Ogródu. Napisano go w języku Clipper 87, a pracuje ze stroną kodową Latin 2 (CP 852). Opis wszystkich pól i objaśnień, jest w języku polskim.

Bardzo wartościowy wydaje się opracowany przez E. Lenard, H. Grzeszczak i T. Nowaka opis kolekcji narodowych roślin z rodziny wrzosowatych (*Ericaceae*). Powstał on dzięki informacjom uzyskanym od krajowych kolekcjonerów. Wyróżniono w nim sześć następujących grup: I. *Rhododendron* – dzi-

kie gatunki, ich formy i odmiany; II. *Rhododendron* – odmiany różaneczników zawsze zielonych; III. *Rhododendron* – odmiany azalii; IV. *Calluna vulgaris* – odmiany wrzosów; V. *Erica* – gatunki i odmiany wrzośców; VI – inne rośliny wrzosowate.

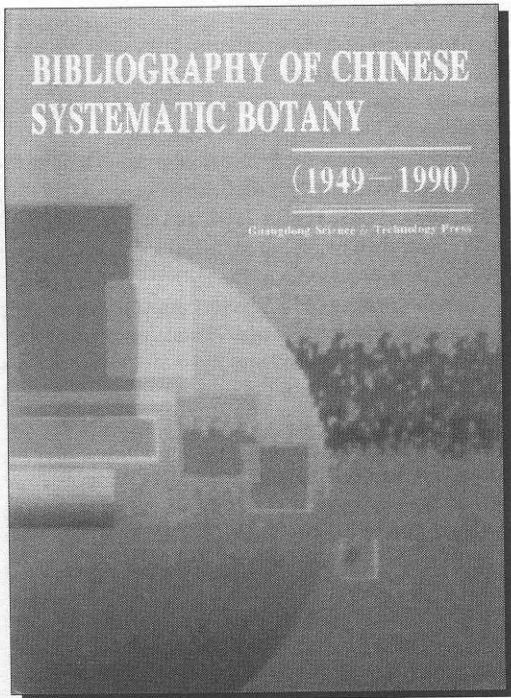
W końcowej części *Prac* zamieszczono kopie planów wrocławskiego Ogródu Botanicznego z lat 1830, 1850, 1895, 1903, 1960 i 1992. Stanowią doskonały materiał porównawczy, umożliwiający prześledzenie rozwoju powierzchni Ogródu.

Recenzowana publikacja jest pozycją pożyteczną i godną zapoznania się z nią. Została opracowana fachowo i starannie. Ładny styl i jasność formułowania myśli sprawiają, że studiuje się ją z niesłabnącym zainteresowaniem. Będzie szczególnie cenna dla pracowników ogrodów botanicznych i arboretów oraz historyków botaniki. Inauguruje ona cykl dalszych *Prac Ogródu Botanicznego* we Wrocławiu, w których będą zamieszczane artykuły obrazujące historię ogrodów botanicznych i arboretów, biografie osób zasłużonych dla rozwoju ogrodów i botaniki, indeksy roślin istniejących w naszych kolekcjach oraz prace ważne i pożyteczne dla innych ogrodów botanicznych i arboretów.

Roman KARCZMARCZUK

CHEN S. C., LI J. L., ZHU X. Y., ZHANG Z. Y. *Bibliography of Chinese Systematic Botany (1949–1990)*. Institute of Botany, Academia Sinica, Beijing, China. Published and distributed by Guangdong Science & Technology Press, 14F., No.11, Skuiyin Rd., Guangzhou 510075, P. R.China. ISBN 7 5359 1164 1 1/Q. 8. First edition 1993. ss. 810, 1 ryc., opr. twarda.

Pierwsza bibliografia z zakresu botaniki chińskiej była opracowana przez E. D. Merilla i E. H. E. Walkera (*A bibliography of Eastern Asiatic Botany*, 1938 oraz Supplement I) i obejmowała okres do końca lat pięćdziesiątych naszego stulecia. Od tego czasu przybyło setki nowych danych. Flora chińska szacowana jest na około 30 tys. gatunków roślin wyższych. Dane o nich zostały opublikowane w około 300 czasopiśmie, z których większość pojawiła się po roku 1949. W latach sześćdziesiątych rozpoczęto prace nad dziełem *Flora Reipublicae Popularis Sinicae*. W miarę publikowania kolejnych tomów opracowanie nowej bibliografii stawało się coraz bardziej niezbędne. Dodatkowym argumentem za opublikowaniem nowej bibliografii, w której wszystkie dane byłyby podane również według alfabetu łacińskiego i w wersji angielskiej, jest praca nad angielską wersją Flory Chin,

która jest prowadzona w ramach wspólnego chińsko-amerykańskiego projektu badawczego.

Bibliografię rozpoczyna wykaz skrótów czasopism. Wszystkie skróty oraz ich rozwinięcia są podane w tłumaczeniu na język angielski oraz w oryginalnej wersji chińskiej. Większość tytułów jest opatrzona dodatkową informacją o wydawcy (łącznie z adresem), numeracji poszczególnych tomów, dat i częstotliwości ich publikacji.

Główna część tomu, około 500 stron druku, to bibliografia botaniczna według nazwisk autorów, uporządkowanych według alfabetu łacińskiego. Większość pozycji jest opatrzona krótką informacją o treści publikacji, z uwzględnieniem nazw taksonów, których one dotyczą.

Bibliografią objęto prace z zakresu systematyki roślin (mszaki, paprotniki i rośliny nasienne) z uwzględnieniem m.in. geografii roślin, cytotaksonomii, botaniki użytkowej, ale z wyłączeniem szczególnie prac cytotaksonomicznych czy ekologicznych.

Uzupełnieniem bibliografii jest obszerny, złożony z kilku rozdziałów Appendix. W jego pierwszej części zebrano dane dotyczące opublikowanych już tomów *Flora Reipublicae Popularis Sinicae*, tj. nazwisko redaktora poszczególnego tomu, rok publikacji oraz wykaz rodzin roślin zamieszczonych w każdym tomie. W dalszej części zebrano wszystkie (nieco ponad

2100) opracowane we *Flora Reipublicae Popularis Sinicae* rodzaje roślin wyższych, podając przy każdym liczbę gatunków, autora opracowania oraz odpowiedni numer tomu. Rozdział następny jest poświęcony pozostałym florom opublikowanym w latach 1949–1992. W większości są to flory regionalne, związane z poszczególnymi rejonami Chin (m.in. Quangdong, Hainan, Mongolia Wewnętrzna, Sichuan, Taiwan, Yunnan, miasto Pekin), ale także opracowanie roślinności obszarów pustynnych na terenie Chin (*Flora in Desertis Reipublicae Populorum Sinarum*) czy Płaskowyżu Lessowego (*Flora Loess-Plateaus Sinicae*) a także niektórych grup roślin (*Bryoflora of Xizang, Flora Hepaticorum Chinae Boreali-Orientalis*). Dla każdego opracowania podano wykazy autorów, daty publikacji poszczególnych tomów z wykazami opracowanych rodzin.

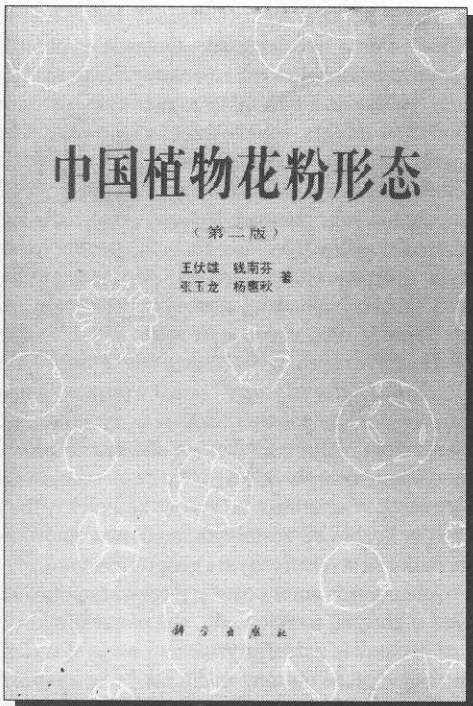
W dalszej kolejności podany jest spis zielników w Chinach (328 z ogólnej liczby 400), wykaz ich skrótów, spis wszystkich autorów chińskich oraz indeks, złożony z trzech części. W pierwszej części znajdziemy informacje o pracach z różnych dziedzin wymienionych w poszczególnych hasłach, jak np. florystyka i fitogeografia, rośliny wodne, aromatyczne, lecznicze, użytkowe, kolekcje i ekspedycje, słowniki roślin i terminów, nomenklatura, rośliny użytkowe, ewolucja i specjacja i inne. Część druga indeksu zawiera podobne dane, ale w ujęciu regionalnym, dla poszczególnych obszarów i regionów Chin, natomiast w części trzeciej indeksu wymienione są nazwy rodzajowe roślin w obrębie mszaków, paprotników, roślin nago- i okrytozalążkowych z odsyłaczami do oryginalnych prac.

Zamiarem autorów bibliografii było ułatwienie międzynarodowej wymiany informacji i udostępnienie zarówno chińskim jak i zagranicznym badaczom licznych prac, opublikowanych w zwykle trudno dostępnych chińskich czasopismach i książkach. Fakt, że wszystkie dane ujęte w bibliografii są podane także według alfabetu łacińskiego przybliży istotnie i cennie dokonania chińskich uczonych botanice światowej.

Ewa ZASTAWIAK

ZHANG Y., ZHANG J., GU N., KONG Z., XI Y., GAO G., SUN X. *Spore morphology of Chinese Pteridophytes*. Science Press, Beijing, 1990. ss. 592, 119 ryc., 89+XII plansz fot. Twarda opr. ISBN 7-03-000209-1/Q.39

Na obszarze Chin występuje bogata flora paprotników, licząca około 175 rodzajów i 1000 gatunków, występujących szczególnie obficie w rejonach subtropikalnych i tropikalnych. Książka, opracowana w for-

mie atlasu, zawiera opisy i ilustracje ogromnej wielkości taksonów paprotników z terenu Chin, reprezentujących 52 rodziny z widłakowych, psylotowych, skrzypowych i paprociowych. Początkowe rozdziały zawierają informacje o współczesnym geograficznym rozmieszczeniu paprotników w Chinach i o rozmieszczeniu gatunków w różnych okresach geologicznych na tym terenie, oraz uwagi dotyczące klasyfikacji i nomenklatury kopalnych sporomorf. W kolejnym rozdziale opisano metody preparowania materiału, sposób pomiaru i opisu sporomorf paprotników, a także ogólne zasady ich budowy. Najobszerniejsza część książki zawiera opisy cech charakterystycznych sporomorf dla poszczególnych rodzajów i gatunków w obrębie omawianych rodzin. Podane są szczegółowe opisy cech morfologicznych sporomorf poszczególnych gatunków paprotników, ich rozmieszczenie geograficzne w Chinach; wymieniony jest również zielnik i numer okazu z którego pochodzi badany materiał. Opisom towarzyszą rysunki kreskowe oraz fotografie spor wykonane przy użyciu mikroskopu świetlnego. Z reguły sporomorfy jednego taksonu ilustrują dwa zdjęcia lub więcej, dzięki czemu obserwujemy sporomorfę w różnych położeniach i mamy informację o skali jej zmienności.

Oprócz atlasu sporomorf współczesnych, zamieszczono na dwunastu osobnych tablicach przegląd

sporomorf znalezionych w osadach kopalnych Chin od kredy po holocen.

Spis literatury obejmuje 88 pozycji bibliograficznych, a całość zamyka indeks taksonów współczesnych i, osobno, indeks sporomorf taksonów kopalnych. Książka jest wydana bardzo starannie i na dobrym gatunkowo papierze.

Atlas sporomorf ma szczególne znaczenie dla osób pracujących metodą analizy sporowo-pyłkowej. Zawiera on ponadto ważne informacje dla nauczycieli akademickich, systematyków roślin, pteridologów, palinologów, paleobotaników i geografów roślin. Dzięki wydaniu go w języku angielskim stanowi cenną pozycję w zakresie literatury palinologicznej, dostępną wszystkim zainteresowanym.

Ewa ZASTAWIAK

MAI D. H., *Tertiäre Vegetationsgeschichte Europas*. Gustav Fischer Verlag, Jena-Stuttgart-New York, 1995. ss.691, 257 ryc., 23 tabele, 14 plansz fot. Twarda opr. ISBN 3-334-60456-X

Ostatnie kilkadziesiąt lat, dzięki intensywnym badaniom paleobotanicznym oraz nowym technikom badawczym, wniosły bardzo wiele nowych danych do wiedzy o szacie roślinnej trzeciorzędu, historii jej rozwoju i przemian. Znalazło to wyraz w książce profesora D. H. Maia, która może służyć z jednej strony jako podręcznik geografii roślin trzeciorzędu, mocno osadzony w dyscyplinach pokrewnych, z drugiej zaś jako synteza całej aktualnej wiedzy paleobotanicznej o trzeciorzędzie na obszarze Europy, opartej na badaniach przede wszystkim flor makroskopowych.

Autor, profesor Uniwersytetu im. Humboldta w Berlinie, należy do światowej czołówki paleobotaników i aktualnie jest najważniejszym autorytetem w zakresie flor karpologicznych trzeciorzędu. Książka, którą napisał, ma charakter encyklopedyczny. Jest to dzieło wyjątkowe, gdyż nie tylko podaje wyniki wszystkich znaczących badań z tego zakresu, ale także przedstawia ich autorską interpretację, opartą na gruntownej znajomości tematu. Książka zawiera ogromną ilość faktów i informacji bardzo szczegółowych, związanych przede wszystkim z florami makroskopowymi trzeciorzędu, głównie florami karpologicznymi. Autor uwzględnia jednak w szerokim stopniu także niezbędne dane z innych dziedzin (geologia, stratygrafia, palinologia, systematyka, fitosociologia, ekologia).

Tekst książki został podzielony na rozdziały poświęcone: historii i podstawom badań paleobotanicznych trzeciorzędu, rozwojowi flory i roślinności w

tym okresie dziejów Ziemi, klimatowi, glebom i zbiorowiskom roślinnym w trzeciorzędzie. Każdy rozdział zawiera kilka podrozdziałów, z których każdy został dodatkowo podzielony na kilka, opatrzonych także osobnymi tytułami, ustępów. Taki układ sprawia, że tekst jest znakomicie uporządkowany, a każdy żądany temat czy zagadnienie – łatwe do odszukania.

Historia roślinności trzeciorzędu Europy jest nierozdzielnie związana z paleogeografią tego obszaru, na którym stykają się trzy wielkie prowincje: atlantyko-borealna, transeuropejsko-paratetydzka i mediterańsko-tetydzka. Każda z nich obejmuje jednostki paleogeograficzne niższego rzędu (m.in. baseny sedimentacyjne, obszary wulkaniczne, rowy tektoniczne, półwyspy). W recenzowanej książce wszystkie te jednostki zostały uszeregowane stosownie do ich rangi, a autor szczegółowo omawia ich historię na przestrzeni całego trzeciorzędu, ze szczególnym uwzględnieniem litostratygrafii. Ponadto podane są precyzyjnie zlokalizowane na mapach wszystkie aktualnie znane stanowiska flor kopalnych od paleocenu po pliocen, wraz z nazwiskami ich badaczy. Osobno omówione zostały rodzaje osadów sedimentacyjnych, w których znajdowane są szczątki roślin (węgle brunatne, węgle warstwowane, łupki bitumiczne, torfy, gytie, węgle karpolitowe i liściaste, kreda jeziorna, tufy wulkaniczne, diatomity, kwarcyty, kreda jeziorna, bursztyń, żywice, woski i in.). Zostały one wyczerpująco scharakteryzowane i poparte trafnie dobranymi przykładami. Kolejny rozdział autor poświęcił aspektom metodycznym oraz interpretacji wyników badań kopalnych roślin, zachowanych we florach liściowych, karpologicznych, sporowo-pyłkowych czy w postaci kopalnych drewnien.

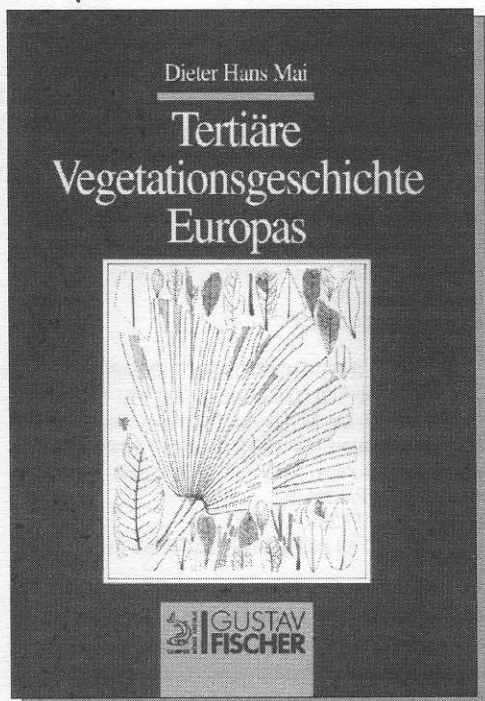
Po tych informacjach natury ogólnej autor przechodzi do części paleobotanicznej *sensu stricto*, którą rozpoczyna krytycznym przeglądem wszystkich znanych dotychczas z osadów trzeciorzędowych rodzin (260) i rodzajów (910) roślin kopalnych, przede wszystkim roślin wyższych, ale także sinic, okrzemek, ramienicowców, mchów, glewików, widliczek, paproci oraz grzybów. Zostały ponadto uwzględnione rodzaje organowe, głównie sporomorf kopalnych i drewnien. Szczegółowo zostały omówione te rodziny, w liczbie 100, które autor uznał za najważniejsze dla europejskiego trzeciorzędu. Ryciny zamieszczone w tym rozdziale ilustrują zmienność w obrębie niektórych rodzajów na tle ich zasięgów stratygraficznych (*Acer*, *Aldrovanda*, *Azolla*, *Carpinus*, *Carya*, *Mastixia*, *Stratiotes*, *Trapa*) lub odtwarzają drzewo filogenetyczne takich rodzin, jak Fagaceae, *Juglandaceae*, *Nymphaeaceae* czy *Rutaceae*.

Kolejny rozdział jest poświęcony rozwojowi roślinności i flor w trzeciorzędzie. Omawia on chorologię roślin trzeciorzędowych i elementy fitogeograficzne oraz związane z tym takie zagadnienia, jak m.in. dysjunkcje i refugia, relikty trzeciorzędowe, rodzaje wymarłe, centra pochodzenia i centra rozwojowe flor i elementów florystycznych, drogi migracji roślin trzeciorzędowych, pomosty lądowe, pojawianie się i wymieranie roślin trzeciorzędowych, geoflory i ich historia. Ilustracją tych zagadnień są liczne mapy, wykresy i tabele. Najbardziej obszerną część tego rozdziału zajmuje omówienie stref roślinnych i kompleksów florystycznych w trzeciorzędzie Europy. Termin „kompleks florystyczny” został wprowadzony na określenie poszczególnego, czasowo ograniczonego etapu rozwoju roślinności danego obszaru. W nazwie takiego kompleksu zwykle figuruje nazwa stanowiska lub formacji. Wszystkie wyróżnione kompleksy florystyczne w liczbie 88 zostały szczegółowo omówione w porządku stratygraficznym i geograficznym.

Wiele miejsca autor poświęcił rozważaniom o klimacie i o glebach trzeciorzędu. Rekonstrukcji klimatów na podstawie paleoflorystycznej mogą służyć zarówno pojedyncze taksony roślin jak i całe zbiorowiska, a także dane fizjonomiczne (formy życiowe roślin, cechy fizjonomiczne liści), czy anatomiczne (przyrosty roczne, anatomia liści czy owoców). W osobnych rozdziałach znajdziemy omówienia, poparte przykładami, czynników klimatycznych, wskaźników klimatu, temperatury (najlepszym są kopalne palmy), wilgotności i opadów, zmian periodycznych (pory roku), ciśnienia atmosferycznego, wiatru itp. oraz krytyczną ocenę wartości poszczególnych wskaźników dla interpretacji paleoklimatycznej. Po tych rozważaniach o charakterze ogólnym, znajdujemy szczegółową analizę klimatów trzeciorzędu Europy, ze szczególnym uwzględnieniem zmian i wahnięć klimatycznych w tym okresie geologicznym, zbiorowisk klimaksowych oraz charakterystyki klimatów w poszczególnych oddziałach trzeciorzędu, a także roli paleogeografii w kształtowaniu paleoklimatu.

Obok klimatu i roślinności zasadniczą rolę w ekosystemach lądowych odgrywają gleby, którym autor poświęcił osobne omówienie, charakteryzując podstawy paleopedologii oraz typy gleb wyróżniane pod kątem materiału wyjściowego, stosunku do poziomu wód gruntowych oraz trofizmu.

Ostatni dział książki jest poświęcony socjogenezie w trzeciorzędzie. Autor określa w nim podstawy paleofitosocjologii – nauki o kopalnych zbiorowiskach roślinnych, charakteryzuje zbiorowiska roślinne w oparciu o kryterium fizjonomiczne (formy ży-

ciowe roślin) oraz daje przegląd zonalnych i azonalnych zbiorowisk roślinnych w trzeciorzędzie Europy w oparciu o kryteria florystyczne. Jest to pierwsza usystematyzowana klasyfikacja tego typu w dotychczasowej literaturze paleobotanicznej. Autor wymienia, nazywa i charakteryzuje wszystkie typy zbiorowisk roślinnych stwierdzonych w trzeciorzędzie Europy. Zbiorowiskami zonalnymi są paratropikalne lasy deszczowe, subtropikalne lasy deszczowe i laurolistne, ciepłomiarkowane lasy liściaste zawsze zielone, lasy liściaste zrzucające liście (mezofityczne lasy mieszane), polarne lasy zrzucające liście, lasy szpilkowe, lasy suche i twardolistne. Do azonalnych zbiorowisk roślinnych w trzeciorzędzie autor zalicza natomiast lasy laurolistno-szpilkowe, sosnowo-laurolistne, palmowo-bagiennie, mangrowe z *Nypa*, łęgowe, lasy bagien i moczarów, lasy pionierskie, zbiorowiska różnego rodzaju torfowisk, zbiorowiska roślin szuwarowych, roślin słodkowodnych, w tym roślin zanurzonych w wodzie, roślin wód płytkich, wód płynących i stojących, wód słonych, plaż nadmorskich itp. Do każdej wymienionej jednostki paleofitosocjologicznej podano wykaz synonimów z danymi bibliograficznymi, charakterystykę zbiorowiska, występowanie stratygraficzne i geograficzne na obszarze Europy oraz porównywalne zbiorowiska współczesne. Każdy typ zbiorowiska ilustrują bądź to profile roślinności

określonych stanowisk flor kopalnych, bądź rekonstrukcje szaty roślinnej, czy ilustracje paleofitocenoz w formie tablicy z kreskowymi rysunkami odcisków liści, pędów i owoców charakterystycznych dla niej taksonów roślin.

Ostatnim omawianym zagadnieniem jest sukcesja zbiorowisk roślinnych w trzeciorzędzie, będąca od dawna obiektem badań i dyskusji towarzyszących teorii tworzenia się węgla brunatnych.

Spis literatury obejmuje ponad 1400 pozycji, osobno wymienionych dla każdego rozdziału i uwzględnia znakomitą większość znaczących pozycji bibliograficznych. Część tekstową uzupełnia spis treści z indeksem nazw rodzajowych, indeksem stanowisk oraz indeksem rzeczowym. Na 14 tablicach fotograficznych znajdziemy zdjęcia wielu współczesnych zbiorowisk roślinnych z różnych rejonów świata, bliższych kopalnym.

Książka jest nie tylko wybitnym dziełem naukowym, ale także pozycją niezbędną w badaniach nad trzeciorzędem. Mimo że dotyczy ona w zasadzie tylko trzeciorzędu Europy – ma zasięg daleko szerszy, obejmujący całą Holarctydę.

Ewa ZASTAWIAK

NADCHODZĄCE SPOTKANIA FORTHCOMING MEETINGS

- ELECTRON MICROSCOPY & STEREOLOGY IN CELL & MOLECULAR BIOLOGY, 12–22 VI 1996
Informacja: Dr. Ivan Raska, Department of Cell Biology, Institute of Experimental Medicine, Academy of Sciences of Czech Republic, Albertov 4, 12800 Prague 2, CZECH REPUBLIC
Tel. +422 24910315
Fax: +422 294590`
- FIFTH QUADRENNIAL INTERNATIONAL ORGANIZATION OF PALEOBOTANY CONFERENCE, 30 VI–5 VII 1996
Informacja: Dr. Bruce H. Tiffney, Department of Geological Sciences, University of California, Santa Barbara, CA 93106, USA
Fax: +805 893 23 14
E-mail: tiffney@magic.ucsb.edu
- 2nd INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON EXTANT AND FOSSIL CHAROPHYTES (CHARALES), 7–13 VII 1996
Informacja: Dr. Linda Graham, Department of Botany,

University of Wisconsin – Madison, 430 Lincoln Drive,
Madison, Wisconsin 53706–1381, USA
Fax: 608 262 7509

E-mail: grahammacc.wisc.edu
lub Dr. Monique Feist, Colloque Charophytes, Laboratoire
de Paleobotanique, UM2, 34095 Montpellier Cedex 05,
FRANCE
Fax: 33 67 042032
E-mail: mofeist@isem.univ-montp2.fr

• V SIMPOSIO DE BOTANICA, 10–13 VII 1996
Informacja: Lic. Carlos Zavaro P'erez, Dpto. Plantas
Vasculares, Instituto de Ecologia y Sistemática, Carretera
de Varona, Km 3 1/2, C. P. 10800, A. P. 8010, Boyeros,
Ciudad de la Habana, CUBA
Fax: +[537] 333 758 *lub* +[537] 331325
E-mail: ecologia@cenial.cu

• IUFRO INTERNATIONAL CONFERENCE „DIVERSITY
AND ADAPTATION IN FOREST ECOSYSTEMS IN
A CHANGING WORLD”, 5–9 VIII 1996
Informacja: Dr. John Carlson, Department of Forest
Science, Faculty of Forestry, 189–2357 Main Mall,
University of British Columbia, Vancouver, BC, CANADA
V6T 1Z4
Fax: +1 604 822 9865
E-mail: JCARLSON@UNIXG.UBC.CA

• THE LIFE AND DEATH OF THE CELL (The Confer-
ence Assistant, 4th IUBMB Conference), 14–17 VII 1996
Informacja: The Conference Assistant (4th IUBMB
Conference), The Biochemical Society, 59 Portland Place,
London W1N 3AJ, UNITED KINGDOM
Tel. +171 580 5530
Fax: +171 637 7626

• INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON FLORISTIC DI-
VERSITY AND CHARACTERISTICS OF EAST ASIA,
25–28 VII 1996
Informacja: Prof. Wu Sugong, Secretary General,
International Symposium on Floristic Diversity and
Characteristics of East Asia, Kunming Institute of Botany,
Chinese Academy of Sciences, Heilongtan, Kunming,
Yunnan 650204, THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA
Tel. +[86] 871/515 06 60
Fax: +[86] 871/515 02 27

• SIXTH INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON VACCI-
NIUM CULTURE, 12–17 VIII 1996
Informacja: David E. Yarrow and John M. Smagula,
University of Maine, 5722 Deering Hall, Orono, Maine,
04469–5722 USA
Tel. 207 581 2923 *lub* 207 581 2925
Fax: 207 581 2941 *lub* 207 581 2999
E-mail: Davey@umce.umext.maine.edu

• FIFTH INTERNATIONAL CONGRESS OF SYSTEMA-
TIC AND EVOLUTIONARY BIOLOGY, 17–24 VIII 1996
Informacja: IBUSZ Congress Dept., RCS: 551–003–096
ICSEB V., H-1053 Budapest, Ferenciek tere 2, HUNGARY

Tel. +[36–1] 118–3362 *lub* +[36–1] 117–5717
Fax: +[36–1] 118–9161

• SECOND INTERNATIONAL SYMPOSIUM AND
WORLD CONGRESS ON THE PRESERVATION OF NA-
TURAL SCIENCE COLLECTIONS „NATURAL SCIEN-
CE COLLECTIONS – A RESOURCE FOR THE FUTU-
RE”, 20–24 VIII 1996
Informacja: Dr. Chris Collins, Natural Sciences Congress
'96, Geological Conservation Unit, Department of Earth
Sciences, Downing St., Cambridge, CB2 3EQ, ENGLAND
Tel. +[44 223] 62 522
Fax: +[44 223] 60 779

• SECOND INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON
PLANT LIFE OF SOUTH ASIA, 25–29 VIII 1996
Informacja: Prof. Dr. M. Qaiser, Convener, Second
International Symposium on Plant Life of South Asia,
Department of Botany, University of Karachi,
Karachi-75270, PAKISTAN
Tel. +[92 21] 472 828
Fax: +[92 21] 49 68 833 *lub* +[92 21] 49 63 124

• CONFERENCE „SYSTEMATICS AND BIOLOGICAL
COLLECTIONS”, 27–30 VIII 1996
Informacja: Dr. C. R. Tyrie, Department of Botany, Ulster
Museum, Botanic Gardens, Belfast BT9 5AB, Northern
Ireland, UNITED KINGDOM
Tel. +[44] 1232/38 12 51
Fax: +[44] 1232/66 55 10
E-mail: crt@belumreg.demon.co.uk

• CHINESE BOTANY OF THE NEXT CENTURY – SY-
STEMATICS, PHYTOGEOGRAPHY, AND RELATED
FIELDS, VIII *lub* IX 1996
Informacja: Prof. dr Wu Su-Gong, Kunming Institute of
Botany, The Academy of Sciences of China, Heilongtan,
Kunming, Yunnan 650204, P. R. CHINA
Tel. +[86] 871/515 06 60
Fax: +[86] 871/515 02 27

• INTERNATIONAL CONFERENCE „REPRODUCTIVE
BIOLOGY 96 IN SYSTEMATICS, CONSERVATION
AND ECONOMIC BOTANY”, 02–05 IX 1996
Informacja: Dr. Simon Owens, Royal Botanic Gardens,
Kew, Richmond, Surrey TW9 3AE, UNITED KINGDOM
E-mail: s.owens@rbgkew.org.uk

• CONFERENCE „WORLD HERITAGE TROPICAL FO-
RESTS: SCIENCE FOR BETTER CONSERVATION MA-
NAGEMENT”, 2–6 IX 1996
Informacja: Conference Secretariat, AUSTRALIA
Tel. +[61] 7/369 04 77
Fax: +[61] 7/369 15 12

• XIII CONGRESS OF THE INTERNATIONAL UNION
OF PREHISTORIC AND PROTOHISTORIC SCIENCES,
8–14 IX 1996
Informacja: Alla Segreteria del XIII Congresso U.I.S.P.P.,
Casa Saffi, Via S. Marchesi, 12, I-47100 Forlì, ITALY

Tel: +[39] 543/357 25
Fax: +[39] 543/358 05

• 3RD INTERNATIONAL SYMPOSIUM AND EXHIBITION ON ENVIRONMENTAL CONTAMINATION IN CENTRAL AND EASTERN EUROPE, 10–13 IX 1996

Informacja: Prof. dr. Tomasz Winnicki, Politechnika Wroclawska, Wyb. Wyspiańskiego 27, 50–370 Wrocław
Tel. & Fax: +71 229892
E-mail: WINNICKI@pwr.wroc.pl

• 1966 COMMEMORATIVE CONFERENCE „THE SCIENTIFIC SAVANT IN NINETEENTH CENTURY AUSTRALIA” & „BEYOND THE FLORAS”, 22–24 & 26–28 IX 1996

Informacja: 1996 Commemorative Conference Committee, Royal Botanic Gardens, Birdwood Avenue, South Yarra Vic. 3141, AUSTRALIA
Tel. +613 655 23 00
E-mail: Entwisle@botany.unimelb.edu.au

• IV CONFERENCE ON PLANT TAXONOMY, 19–22 IX 1996

Informacja: Secretaria d'Organització, Laboratori de Botanica, Facultat de Farmacia, Universitat de Barcelona, Av. Joan XXIII, s/n., E-08028 Barcelona, SPAIN
Tel. +[34 3] 402 44 90
Fax: +[34 3] 402 18 86
E-mail: taxbot@farmacia.far.ub.es
Kompletna informacja:
<http://www.ub.es/botanica/taxbot.htm>

• FIRST INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON THE NATURAL HISTORY AND BIOLOGY OF PROTEACEAE, 22–25 IX 1996

Informacja: Andrew W. Douglas, Royal Botanic Gardens, Birdwood Ave, South Yarra, Victoria 3141, AUSTRALIA
Tel: +[61] 3/655 2361
Fax: +[61] 3/655 2350
E-mail: a.douglas@botany.unimelb.edu.au

• INTERNATIONAL SYMPOSIUM „THE USAGE OF THE DATABASE OF SELECTED SPECIES”, 24–28 IX 1996

Informacja: International Symposium, Box 855, 2055 Vilnius, LITHUANIA
Tel. +370 2 225163
Fax: +370 2 625036
E-mail: species@itpa.lt

• FRANK WHITE MEMORIAL SYMPOSIUM ON FLORAL DIVERSITY IN AFRICA AND MADAGASCAR, 26–27 IX 1996

Informacja: Dr. Camilla R. Huxley-Lambrick, Picketts Heath, Ridgeway, Boars Hill, Oxford OX1 5EZ, ENGLAND

• 34th SYSTEMATICS SYMPOSIUM AT MISSOURI BOTANICAL GARDEN „NEW TOOLS FOR INVESTIGATING BIODIVERSITY”, 4–5 X 1996

Informacja: P. Mick Richardson, Missouri Botanical Garden, USA
E-mail: richards@mobot.org
Web site: <http://www.mobot.org>

• 100 YEARS HERBARIUM HAUSSKNECHT – JE. SYMPOSIUM ON BOTANICAL SYSTEMATICS AND PLANT GEOGRAPHY, 8–12 X 1996

Informacja: Prof. dr. S. Jost Casper, Institute of Systematic Botany, Friedrich–Schiller–University, Philosophenweg 16, D–07743 Jena, GERMANY
Tel. +[3641] 63 08 53
Fax: +[3641] 63 10 80

• IUCN WORLD CONSERVATION CONGRESS, 13–23 X 1996

Informacja: Montreal Convention Centre, CANADA
Web site: http://w3.iprolink.ch/iucnlib/wcc_home.html

• SYMPOZJUM „RZEŻBA I OSADY CZWARTORZĘDOWE OBSZARÓW WSPÓŁCZESNEGO I PLEJSTOCENSKIEGO ZŁODOWACENIA PÓŁKULI PÓŁNOCNEJ” dedykowane Prof. A. Karczewskiemu z okazji 40. lecia pracy naukowej, 17–18 X 1996

Informacja: Mgr Grzegorz Rachlewicz, Uniwersytet im. A. Mickiewicza, Instytut Badań Czwartorzędu, Ul. Fredry 10, 61–701 Poznań
Fax: +61 530234
E-mail: grzera@hum.amu.edu.pl

• CONTINENTAL JURASSIC SYMPOSIUM, 21–23 X 1996

Informacja: Dr. M. Morales, Museum of Northern Arizona, Route 4, Box 720, Flagstaff, Arizona 86001, USA

• II OGÓLNOPOLSKIE SPOTKANIE NAUKOWE „TAKSONOMIA, KARIOLOGIA I ROZMIESZCZENIE TRAW W POLSCE”, 14–15 XI 1996

Informacja: Doc. dr hab. Marta Mizianty lub Doc. dr hab. Lydwik Frey, Pracownia Zmienności Roślin, Zakład Systematyki Roślin Naczyniowych, Polska Akademia Nauk, Lubicz 46, 31–512 Kraków
Tel. +12 215144
Fax: + 12 219790

• INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON PLANT LIFE OF SOUTH ASIA, 25–29 XI 1996

Informacja: Prof. Dr. M. Qaiser, Convenor, Second International Symposium on Plant Life of South Asia, Department of Botany, University of Karachi, Karachi – 75270, PAKISTAN
Tel. +[92 21] 47 28 28 lub +[92 21] 49 68 833
Fax: +[92 21] 49 63 373 lub +[92 21] 49 63 124

• INTERNATIONAL CONFERENCE ON PLANTS AND ENVIRONMENTAL POLLUTION, 26–30 XI 1996

Informacja: Dr. K. J. Ahmad, organising Secretary ICPEP-96, National Botanical Research Institute, Rana Pratap Marg, Lucknow – 226 001, INDIA
Tel. +91 0522 271031–35 ext. 209/221

Fax: +91 1522 282881 *lub* 282849
E-mail: manager@nbri.sirnetd.ernet.in

• XVTH CONGRESS OF THE ASSOCIATION FOR THE TAXONOMIC STUDY OF THE FLORA OF TROPICAL AFRICA (A. E. T. F. A. T.), 05–09 II 1997

Informacja: F. Nengomasha, Institute of Environmental Studies, University of Zimbabwe, Box MP 167, Mt Pleasant, Harare, ZIMBABWE
Tel. +[263 4] 303 211 ext. 1481
Fax: +[263 4] 333 407

• FIRST BALCAN BOTANICAL CONGRESS, 25–28 IX 1997

Informacja: Prof. dr. E. P. Eleftheriou, The Congress Secretariat, First Balcan Botanical Congress, Department of Botany, P. O. Box 109, Aristotle University of Thessaloniki, GR-540 06 Thessaloniki, GREECE
Tel. +30 31 998385 *lub* +30 31 998335
Fax: +30 31 998389 *lub* 30 31 998295
E-mail: Eleftheriou@olymp.ccf.auth.gr
Moustakas@olymp.ccf.auth.gr

• INTERNATIONAL CONFERENCE OF THE SOCIETY FOR THE HISTORY OF NATURAL HISTORY „THE NATURAL BRIDGE”, 27–30 IV 1997

Informacja: Kathryn Morgan, Special Collections

Department, Alderman Library, University of Virginia, Charlottesville, VA 22903–2498, USA

• MONOCOTS II & 3RD INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON GRASS SYSTEMATICS AND EVOLUTION, 28 IX – 4 X 1998

Informacja: Mrs. Karen Wilson, Monocots II, Royal Botanic Gardens Sydney, Mrs. Macquaires Rd., Sydney, SW 2000, AUSTRALIA
Tel. +[61 2] 23 18 111
Fax: +[61 2] 25 17 231
E-mail: karen@rbgsyd.gov.au

• VII INTERNATIONAL CONGRESS OF ECOLOGY, INTECOL, 19–25 VII 1998

Informacja: Almo Farina – Vice President INTECOL, Secretariat VII International Congress of Ecology, Lunigiana Museum of Natural History, Fortezza della Brunella, I-54011 Aulla, ITALY
Tel. +39 187 400252
Fax: +39 187 420727
E-mail: afarina@tamnet.it
Web site: <http://www.tamnet.it/intecol.98>

• XVI INTERNATIONAL BOTANICAL CONGRESS (IBC), 1999, St. Louis, MO, USA

Opracował: Jan J. WÓJCICKI